



Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Zdravotně sociální fakulta

Ústav radiologie, toxikologie a ochrany obyvatelstva (URT)

Diplomová práce

Připravenost pedagogických pracovníků
základních škol v oblasti ochrany
obyvatelstva obcí s rozšířenou působností
Tábor, Soběslav

Vypracoval: Petr Houdek

Vedoucí práce: Ing. Vladimír Štípek, Ph.D.

Konzultant: Ing. Libor Líbal

České Budějovice 2016

Abstrakt

Připravenost pedagogických pracovníků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva obcí s rozšířenou působností Tábor, Soběslav

Diplomová práce na téma „Připravenost pedagogických pracovníků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva obcí s rozšířenou působností Tábor, Soběslav“ přináší pohled na ochranu obyvatelstva na výše jmenovaných základních školách.

Téma této práce jsem si vybral vzhledem na mé dlouhodobé zkušenosti s problematikou vzdělávání a obrany obyvatelstva. Řadu let jsem prováděl přednáškovou a praktickou činnost na úseku obrany obyvatelstva, pak jsem se začal věnovat výuce první pomoci. V současné době připravuji a provádím vzdělávací programy pro děti, mládež a dospělé v oblasti ochrany obyvatelstva a chování při různých mimořádných událostech.

Během těchto vzdělávacích programů jsem zjistil mnohé nedostatky ve vědomostech jak dětí a mládeže, tak dospělých. Protože jsem pedagogický pracovník, snažil jsem se pomoci i ostatním pedagogům.

Záměrem této práce bylo zjistit stav, jaká je připravenost pedagogů v oblasti ochrany obyvatelstva a jak své zkušenosti předávají žáků základních škol. Protože právě připravenost pedagogů na základní škole v této oblasti je velmi důležitá. Žáci základních škol se mnohdy někdy poprvé a bohužel někdy i naposledy setkávají s tématikou ochrany obyvatelstva při vzdělávání.

Cílem práce je zjistit současný stav připravenosti pedagogických pracovníků v oblasti ochrany obyvatelstva v daném regionu. Práce by měla být zpětnou vazbou vzniklých příruček, metodik a práce pedagogů s odborníky především z resortu Ministerstva vnitra, ale i dalších.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je zpracována za pomoci dostupné literatury, internetových zdrojů, právních předpisů, které se týkají především ochrany obyvatelstva a žáků základních škol. V první teoretické části jsem se soustředil na základní termíny související s ochranou obyvatelstva. V další části jsem se věnoval ochraně obyvatelstva a mezinárodnímu humanitárnímu právu. V následující části jsem zaměřil na historické souvislosti v České republice. Poté jsem se věnoval legislativě spojené s ochranou obyvatelstva. Následující kapitola byla věnována koncepci ochrany obyvatelstva v České republice. Dále jsem popsal integrovaný záchranný systém a důležité úkoly jednotlivých složek. Následně jsem popsal základní úkoly ochrany obyvatelstva. V poslední teoretické části jsem se věnoval vzdělávání a školství v souvislosti s ochranou obyvatelstva v naší republice a její možný budoucí vývoj.

V první části praktické části jsou stanoveny dvě hypotézy a metodiku výzkumu. V následující části jsem zpracovával výzkum pedagogických pracovníků a žáků základních škol.

V části diskuse jsem hlouběji popsal výsledky výzkumu a odpověděl jsem na obě hypotézy. Jak první, tak druhá hypotéza byla ověřena a přijata.

Cílem práce bylo porovnat připravenost pedagogických pracovníků základních škol, a jak předávají informace studentům v oblasti ochrany obyvatelstva ve vybraných školách.

Výsledkem práce je potvrzení připravenosti pedagogických pracovníků v oblasti ochrany obyvatelstva na základních školách.

Práce je určena především pro představitele zainteresovaných škol, pedagogické pracovníky a ke zlepšení výuky v oblasti ochrany obyvatelstva. Výsledky budou poskytnuty zainteresovaným ministerstvům.

Klíčová slova: Ochrana obyvatelstva, Integrovaný záchranný systém, školství

Abstract

This thesis topic is „The readiness of primary school educators in teaching of the protection of the population in the district Tábor, Soběslav“ brings the insight to the protection of the population at the elementary schools in the cities named above.

The theme of thesis I chose due to my long experience with education and protection of the population. For many years I have been providing courses and lectures in the field of protection of the population, and then I started to teach first aid. Currently I prepare and provide educational programs for children, youth and adults in the area of civil protection and behavior in different emergencies.

Children, youth even adults have lack of knowledge in this issue which I noticed during to my training programs. I am also teaching staff so tried helped to teachers.

The purpose of this thesis was to find out readiness of teachers in the area of protection of the population and how their experiences are forwarded to pupils. Readiness of teachers at elementary school is very important. In most of the time it is pupil's first time and sometime, unfortunately, last time they encounter with theoretical part of protection of the population in education.

The aim is to determine the current situation of preparedness of teachers in the area of protection of the population in particular area. Thesis should be feedback of published manuals, methods of work of teachers with experts and professional from the Ministry of the Interior of the Czech Republic, as well as others.

The thesis is divided into theoretical and practical part. Theoretical part is based on literature, internet resources and legislation related to protection of the population and pupils at the elementary schools. In the first part I focused on the basic terms related to protection of the population. International humanitarian law in relation with protection of the population is described in the next part. Also historical context in the Czech Republic is mentioned. Other parts give insight to legislation related to the protection of the population; concept of protection of the population in the Czech Republic also integrated rescue system of the Czech Republic and important tasks of its main parts are mentioned.

Also basic tasks of protecting of the population are described. The last theoretical part is focused on training and education related to the protection of the population in the Czech Republic and its possible future evolution.

Two hypothesis and research methodology were specified in the first part of the practical section. Evaluation of research of teaching staff and pupils of primary schools is described in the following section.

The chapter “Discussion” deeply describes the results of the research and hypotheses. Both hypotheses were verified and accepted.

The aim of the thesis and research was to compare the readiness of teachers at chosen elementary schools in the field of protection of the population and how their experiences are forwarded to pupils.

The result is a confirmation that teachers at the chosen elementary schools have readiness and sufficient knowledge in the area of the civil protection.

The thesis is primarily intended to representatives and teachers of involved schools such as to improve teaching of protection of the population. The results will be provided to interested ministries.

Keywords: Protection of the population, Integrated rescue system, education

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 16. 5. 2016

.....

Petr Houdek

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé diplomové práce Ing. Vladimíru Štípkovi, Ph.D. a konzultantu Ing. Liboru Líbalovi za připomínky a odborné rady při vedení mé práce. Dále bych chtěl poděkovat Mgr. Renatě Havránkové, Ph.D. za věcné připomínky.

Velký dík patří také mé rodině, která mi v průběhu psaní diplomové práce a celého studia, byla velkou oporou.

Obsah

Úvod	11
1 Teoretická část.....	12
1.1 Definice.....	12
1.2 Ochrana obyvatelstva a mezinárodní humanitní právo.....	14
1.3 Historie ochrany obyvatelstva v České republice.....	17
1.4 Ochrana obyvatelstva a legislativa	22
1.4.1 Legislativa v České republice.....	22
1.5 Koncepce ochrany obyvatelstva	27
1.6 IZS	31
1.7 Úkoly ochrany obyvatelstva	35
1.7.1 Varování a vyrozumění	36
1.7.2 Evakuace.....	36
1.7.3 Ukrytí.....	37
1.7.4 Nouzové přežití obyvatelstva	38
1.8 Výuka ochrany obyvatelstva ve školách.....	38
2 Hypotéza a metodika výzkumu.....	43
2.1 Hypotézy	43
2.2 Metodika	43
3 Výsledky	44
3.1 Vyhodnocení dotazníku pro pedagogické pracovníky.....	44
3.2 Vyhodnocení dotazníku pro žáky 2. stupně základních škol.....	58
3.3 Statistické vyhodnocení	73
3.3.1 Výsledky statistického setření u pedagogických pracovníků	73
3.3.2 Výsledky statistického setření u žáků 2. stupně ZŠ	77
4 Diskuze	82
4.1 Diskuze ke školám	82
4.2 Hypotézy	83
5 Závěr.....	94
6 Seznam použitých zdrojů	95

7	Seznam obrázků	102
8	Přílohy	104

Seznam použitých zkratek

CBRNE	Chemical, Biological, Radio-logical, Nuclear, Explosive
CO	civilní obrana
ČR	Česká republika
ČSSR	Československá socialistická republika
GŘ HZS ČR	generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
HZS	hasičský záchranný sbor
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor České republiky
IZS	integrovaný záchranný systém
MHP	mezinárodní humanitární právo
MV	Ministerstvo vnitra
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV-GŘ HZS ČR	Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky
OPZHN	ochrana proti zbraním hromadného ničení
PČR	Policie České republiky
SaP	síly a prostředky
VCNP	Výbor pro civilní nouzové plánování
ZaLP	záchranné a likvidační práce
ZŠ	základní škola

Úvod

Všichni lidé se během svého života setkávají s řadou různých událostí. Jedná se o události, které může způsobit člověk, události které způsobuje příroda a okolní prostředí kolem nás. Vždy se člověk snažil těmto událostem čelit, předcházet jim a snažil se zmenšit všemožnými způsoby jejich dopad na sebe a své okolí. Děti se snažíme od malička učit, jak se mají chovat k sobě a svému okolí. Nejprve se toto chování učí od rodičů, prarodičů a blízkého okolí. Když děti dosáhnou určitého věku, nastupují do školky, pak do školy, kde se toto chování učí od pedagogických pracovníků. Mnoho lidí tomu dává málo pozornosti, ale právě v období předškolní a školní docházky se u dětí utváří vztah k druhým, k přírodě a učí se bezpečnému chování a jednání. Mimo rodiny mají obrovský vliv na další přístup k životu a právě různým událostem pedagogičtí pracovníci. Právě proto jsem si vybral téma této práce.

Přípravenost pedagogických pracovníků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva by měla být nedílnou součástí našeho školství. Vždyť se jedná o naše děti a naši budoucnost. Pokud nebudou pedagogičtí pracovníci na dostatečné úrovni, bude to horší a horší.

Cílem práce je porovnat připravenost pedagogických pracovníků základních škol předávat informace studentům v oblasti ochrany obyvatelstva.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je rozdělena na část zabývající se zákony a na obecnou část, která vysvětluje ochranu obyvatelstva jako pojem a vše s ní spojené. Dále je zde věnována část vzdělávání na základních školách v oblasti ochrany obyvatelstva. Praktická část je zaměřena na zjištění připravenosti pedagogických pracovníků základních škol o oblasti ochrany obyvatelstva.

1 Teoretická část

Teoretická část se zabývá pojmy jako například havárie, integrovaný záchranný systém, mimořádná událost, ochrana obyvatelstva. Zabývá se historií ochrany obyvatelstva. V další teoretické části je věnována pozornost souvisejícím právním předpisům. Je popsána koncepce ochrany obyvatelstva a integrovaný záchranný systém. Dále je věnována pozornost školství v souvislosti s ochranou obyvatelstva.

1.1 Definice

Evakuací se rozumí zabezpečení přemístění osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení, případně strojů a materiálu k zachování nutné výroby a nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí (1).

Havárií rozumíme mimořádnou událost, ke které dojde v souvislosti s provozem technických zařízení a budov, při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami a při jejich přepravě nebo při nakládání s nebezpečnými odpady (2).

Hrozba může být přírodním, tedy na lidské činnosti přímo nezávislým jevem, nebo může být způsobena aktérem nadaným vůlí a úmyslem představovaným jedincem, skupinou, organizací nebo státem (3).

Humanitární pomoci rozumíme opatření prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu postiženému mimořádnou událostí, v jejichž rámci se využívají lidské a materiální zdroje (2).

Individuální ochrana obyvatelstva je soubor organizačních a materiálních opatření, cílem souboru je chránit jednotlivce před účinky nebezpečných chemických, radioaktivních nebo biologických látek. K individuální ochraně se využívají prostředky improvizované ochrany dýchacích cest, očí a povrchu těla prostředky individuální ochrany (4).

Integrovaným záchranným systémem chápeme jako koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací (2).

Krizovým řízením je veškerý souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s 1. přípravou na krizové situace a jejich řešením, nebo 2. ochranou kritické infrastruktury (5).

Krizovou situací zde chápeme jako mimořádnou událost podle zákona o integrovaném záchranném systému, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen stav nebezpečí, nouzový stav nebo stav ohrožení státu (5).

Likvidačními pracemi jsou činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí (2).

Mimořádnou událostí zde chápeme jako škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací (2).

Nouzové přežití rozumíme dočasný způsob přežití obyvatelstva postiženého následky mimořádných událostí nebo krizových situací. To zahrnuje zejména opatření k nouzovému ubytování, zásobování potravinami, pitnou vodou a energiemi a organizování humanitární pomoci (4).

Ochranou obyvatelstva zde chápeme jako plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku (2).

Opatření je vlastně nástroj k odvrácení a ke zmírnění dopadů pohromy v prostoru a čase odvrácení, zmírnění či zvládnutí nouzové situace nebo k zajištění obnovy a rozvoje chráněných zájmů (6).

Připraveností rozumíme stav pohotovosti a schopnosti lidských a materiálních prostředků, dosažený v důsledku předem přijaté akce, umožňující jim zajistit účinnou a rychlou odezvu na mimořádnou událost (7).

Rizikem je vlastně pravděpodobnost vzniku nežádoucího specifického účinku, ke kterému dojde během určité doby nebo za určitých okolností (8).

Ukrytí obyvatelstva chápeme jako využití úkrytů a jiných vhodných prostorů k ochraně obyvatelstva zejména před účinky světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem, chemickými nebo biologickými látkami a proti tlakovým účinkům zbraní hromadného ničení (4).

Záchrannými pracemi jsou činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin (2).

Závažnou havárií zde uvádíme jako mimořádnou, částečně nebo zcela neovladatelnou, časově a prostorově ohraničenou událost, zejména závažný únik nebezpečné látky, požár nebo výbuch, která vznikla nebo jejíž vznik bezprostředně hrozí v souvislosti s užíváním objektu, vedoucí k vážnému ohrožení nebo k vážným následkům na životech a zdraví lidí a zvířat, životním prostředí nebo majetku a zahrnující jednu nebo více nebezpečných látek (8).

Zásahem rozumíme provedení požárního zásahu, provedení záchranných prací nebo záchranných a likvidačních prací v rámci integrovaného záchranného systému (9).

1.2 Ochrana obyvatelstva a mezinárodní humanitní právo

Mezinárodní humanitární právo (dále jen MHP) je vlastně soubor pravidel upravujících vedení válek a ochranu všech jejich obětí. Cílem mezinárodního humanitárního práva je maximálně humanizovat válku a snížit její následky (4). Až do poloviny 19. století nebyla ochrana válečných obětí důležitou záležitostí. Stanovila se vždy dohodou mezi zúčastněnými stranami, přičemž šlo především o stanovení vojenských dohod platných výlučně po dobu konkrétního konfliktu. Vznik mezinárodního práva humanitárního vedl ke změně ochrany obětí válek, kdy jejich ochranu povýšil na státní záležitost (10). Ustanovení MHP jsou závazná nejen pro státy, ale do značné míry také pro jednotlivce, a to zejména pro příslušníky ozbrojených sil. Závažné, velké případy porušování MHP jsou klasifikovány jako válečné zločiny a jejich pachatelé mohou být postaveni jak před mezinárodní tak i domácí trestní tribunál (4).

Mezi základní dokumenty MHP patří (11):

Haagské úmluvy o zákonech a obyčejích války z roku 1899 a 1907.

Haagská úmluva o pokojném vyřizování mezinárodních sporů z roku 1907.

Ženevské úmluvy z roku 1949, které obsahují:

Ženevskou úmluvu o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli.

Ženevskou úmluvu o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři.

Ženevskou úmluvu o zacházení s válečnými zajatci.

Ženevskou úmluvu o ochraně civilních osob za války.

Dodatkové protokoly k Ženevským úmluvám z roku 1977 a z roku 2005 obsahují:

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů (Protokol I).

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II).

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o přijetí dalšího rozeznávacího znaku (Protokol III).

Haagská úmluva na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954.

Úmluva o zákazu nebo omezení použití určitých druhů konvenčních zbraní z roku 1980.

Hlavní zásadou všech čtyř Ženevských úmluv je lidskost. To je třeba si uvědomit. Osoby chráněné úmluvami musejí být za všech okolností respektovány a chráněny. Je třeba s nimi zacházet lidsky a bez jakékoli diskriminace (12).

V kapitole IV. Dodatkového Protokolu I, čl. 61 je definován pojem Civilní ochrana.

„Civilní ochrana je plnění některých nebo všech níže uvedených humanitárních úkolů, jejichž cílem je chránit civilní obyvatelstvo před nebezpečím, pomoci mu odstranit bezprostřední účinky nepřátelských akcí nebo pohrom a také vytvořit nezbytné podmínky pro jeho přežití“ (13 Protokol I).

Těmito úkoly jsou (13 Protokol I):

- a) Hlásné služby.
- b) Evakuace.
- c) Organizování a poskytování úkrytů.
- d) Zatemňování.
- e) Záchrané práce.
- f) Zdravotnické služby včetně první pomoci a také náboženská pomoc.
- g) Boj s požáry.
- h) Zjišťování a označování nebezpečných oblastí.
- i) Dekontaminace a podobná ochranná opatření.
- j) Poskytování nouzového ubytování a zásobování.
- k) Okamžitá pomoc při obnově a udržování pořádku v postižených oblastech.
- l) Okamžitá oprava nezbytných veřejných zařízení.
- m) Bezodkladné pohřební služby.
- n) Pomoc při ochraně předmětů nezbytných k přežití.
- o) Doplňující činnost nezbytná ke splnění výše uvedených úkolů, včetně plánování a organizování, ale neomezující se pouze na tuto činnost.

1.3 Historie ochrany obyvatelstva v České republice

Vývoj ochrany obyvatelstva do roku 1934

Po první světové válce, v reakci na stále složitější, zhoršující a nepřehledný vývoj mezinárodněpolitické situace a narůstajících obav z ohrožení obyvatelstva v případě vzniku válečného konfliktu leectvem, zvláště ve spojitosti s možným použitím bojových chemických látek (dříve nazývaných otravných látek nebo bojových otravných látek), bylo v Československu z iniciativy ministerstva obrany již v roce 1929 založeno Ústředí obrany obyvatelstva, které se zabývalo studiem možností protiletecké ochrany obyvatelstva a přípravou její organizace. Působilo na základě dobrovolnosti prostřednictvím místních výborů za polooficiální podpory ústředních úřadů a aktivní spoluúčasti organizací, které měly ve svém programu prvky brannosti. O rok později byla založena organizace Ochrana obyvatelstva proti leteckým útokům (12).

Vývoj ochrany obyvatelstva od roku 1935 do roku 1938

Dne 11. dubna 1935 vychází zákon č. 82, o ochraně a obraně proti leteckým útokům, který byl na svou dobu velmi dobře propracován (14). Ústředním řízením civilní protiletecké ochrany bylo tehdy pověřeno ministerstvo vnitra. K provádění zákona byly zřízeny v jednotlivých městech podle nařízení a směrnic ministerstva vnitra poradní výbory civilní protiletecké ochrany. Tím skončily svoji činnost dobrovolné instituce Ústředí obrany obyvatelstva a místní výbory obrany obyvatelstva, které si po čas svého působení, to je od roku 1929, získaly důvěru nejširších vrstev společnosti bez ohledu na politickou, náboženskou a národnostní příslušnost (15). 17. dubna 1935 bylo vydané Vládní nařízení č. 83, o živnosti výroby, opravy a prodeje plynových masek a jejich součástí, jakož i o jejich zkoušení, dovozu a vývozu (16).

Dne 8. dubna 1938 vychází zákon č. 75, jímž se doplňuje ustanovené § 5, odst. 1 zákona o ochraně a obraně proti leteckým útokům (17) tedy zákona č. 82/1935 Sb.

Vývoj ochrany obyvatelstva od roku 1939 do roku 1945

Po zřízení Protektorátu Čechy a Morava nabyl u nás účinnosti obdobný německý zákon č. 827 z roku 1935 a do běžného života se poprvé prakticky promítl po vypuknutí války 1. září 1939, kdy vstoupily v platnost další předpisy o zatemnění a řízení a koordinaci především Červeného kříže a požárních jednotek převzala protektorátní policie. Zákon byl později doplňován prostřednictvím pozměňovacích nařízení (například: 3. nařízení 8. 9. 1939, 4. nařízení 25. 3. 1941). Dosavadní československá civilní protiletectká ochrana byla od července roku 1941 umístěna do říšské protiletectké ochrany Luftschutz, řízené Reichsanstalt für Luftschutz v gesci Reichsluftfahrtministerium (což bylo Říšské ministerstvo letectví). V rámci velitelství protiletectké ochrany Praha byly dále budovány Luftschutzzentralstellen (ústředny protiletectké ochrany) Praha, Plzeň, Brno a České Budějovice. Souběžně byla na celém území Čech a Moravy budována také Warnungsnetz (sít' výstrahy) (18).

Vývoj ochrany obyvatelstva od roku 1945 do roku 1951

V souvislosti s ukončením druhé světové války a s určitou euforií obyvatelstva došlo po roce 1945 k výraznému poklesu opatření k ochraně obyvatelstva před vzdušným napadením. Ve smyslu usnesení vlády ze dne 27. listopadu 1945 a ve smyslu směrnic, které z tohoto usnesení vycházely pro likvidaci zařízení a materiálu protiletectké ochrany, vydaných ministerstvem vnitra, probíhala od roku 1946 organizovaná likvidace protiletectké ochrany. Tato likvidace spočívala především v odstraňování ochranných staveb, zařízení, zbytků původní organizační struktury a dalších opatření a byla charakteristickým rysem od osvobození do března 1948. Faktem zůstává, že československá protiletectká ochrana v roce 1947 neposkytovala ani minimální zabezpečení obyvatelstva před následky nepřátelského vzdušného napadení. V červnu 1948 byla vydána „Směrnice pro prozatímní organizaci protiletectké ochrany“ s odvoláním na původní legislativní normy, tj. zákon č.82/1935 Sb., a návazná vládní nařízení a byla snaha o opětovné zřízení staveb a ochranu obyvatelstva (15).

Po únorový vývoj v roce 1948 zásadně ovlivnil přístup k civilní ochraně a nově formuloval obsah civilní ochrany, její materiálně-technické a personální zabezpečení a zejména principy její výstavby (4). Dne 17. května 1950 byl přijat zákon č. 62/1950 Sb., o ochraně před požáry a jinými živelnými pohromami a 26. září 1950 bylo vydáno vládní nařízení o organizaci ochrany před požáry a jinými živelnými pohromami. Tím byly na dlouhé roky legislativně zastaveny snahy o legální participaci civilní ochrany na řešení přírodních a antropogenních událostí s negativním dopadem na okolí a občany (15).

Vývoj ochrany obyvatelstva od roku 1951 do roku 1957

Toto období se vyznačovalo vznikem civilní obrany a její výstavbou v duchu centralistického pojetí totalitního státu pod přímým vlivem tehdejšího Sovětského svazu se zaměřením na ochranu proti konvenčním zbraním v případě ozbrojeného konfliktu. V tomto období bylo přijato **Vládní usnesení o civilní obraně ze dne 13. července 1951**, jehož přílohou bylo Nařízení o základních úkolech a povinnostech v civilní obraně na území republiky Československé a tím byly na dlouhá léta vymezeny základní prvky organizace civilní obrany, neboť pojem „obrana“ měl zdůrazňovat širší, rozsáhlejší a aktivnější činnost na tomto úseku. Nově vzniklá civilní obrana (dále jen CO) spadala do působnosti ministerstva vnitra a její pevná organizační struktura byla tvořena především vojenskou částí - územní štáby CO do stupně okres, vojenské útvary CO a zařízení CO. Nevojenskou část tvořily služby CO, organizované podle jednotlivých zainteresovaných resortů, organizace a jednotky CO ve výrobně hospodářské sféře (15).

Vývoj ochrany obyvatelstva od roku 1958 do roku 1975

Pro toto období je typické zaměření „civilní obrany“ na ochranu obyvatelstva a národního hospodářství pro případ rozsáhlého či masového použití zbraní hromadného ničení (především jaderných zbraní) v globální válce (4).

Přechod CO na ochranu proti zbraním hromadného ničení (dále jen OPZHN) znamenal kvalitativně natolik zásadní změnu, že bylo zapotřebí přijetí nového Usnesení vlády Republiky československé č. 49/1958 Sb., o civilní obraně Republiky československé, podle kterého CO představovala nedílnou součást obrany státu (12). 18. dubna 1961 vychází zákon č. 60, o obraně Československé socialistické republiky (19). Do řízení civilní obrany se promítly i změny ve státoprávním uspořádání země v r. 1968. V roce 1973 by přijat zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově, který obsahoval i ustanovení týkající se přípravy občanů k civilní obraně (12).

Vývoj ochrany obyvatelstva od roku 1976 do roku 1989

Toto období je charakterizováno přechodem civilní obrany z resortu federálního ministerstva vnitra k resortu federálního ministerstva obrany a snahou právně legalizovat činnost civilní obrany při přírodních katastrofách a průmyslových haváriích v období především míru a ne války (15). V souladu s dokumentem „Komplexní zdokonalování Civilní obrany Československé socialistické republiky (dále jen ČSSR)“, který byl v roce 1981 schválen nejvyššími státními orgány, byl stanoven hlavní způsob ochrany obyvatelstva – ukrytí (4). Radou obrany státu byl schválen a následně přijat dokument „Směrnice o Civilní obraně ČSSR“. Směrnice byly schváleny Radou obrany státu dne 9. prosince 1982 a jejich účinnost byla stanovena dnem 1. ledna 1983 (15).

Vývoj ochrany obyvatelstva od roku 1989

V roce 1990 byla zahájena velká a zásadní transformace civilní obrany s cílem vytvořit nový moderní systém ochrany obyvatelstva, odpovídající příslušným systémům v rozvinutých zemích. K tomu vláda České republiky dne 17. března 1993 přijala usnesení č. 126, jehož obsahem byla Opatření civilní ochrany České republiky. V opatřeních je, mimo jiné, deklarováno, že do doby přijetí právní úpravy civilní ochrany je nutno zachovat funkčnost stávajícího systému civilní ochrany v souladu s čl. 61 Dodatkového protokolu I k Ženevským úmlouvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, a to realizací vybraných opatření civilní ochrany. Tato opatření jsou adekvátní původní činnosti civilní obrany (15).

Dne 24. listopadu 1993 bylo přijato Usnesení vlády České republiky č. 660/1993 Sb., o právní úpravě zabezpečení výkonu státní správy ve věcech ochrany obyvatelstva v působnosti tehdejších okresních úřadů (12). Dne 12. listopadu 1997 bylo přijato Usnesení vlády České republiky č. 710 ke koncepci zabezpečení úkolů civilní ochrany definovaných Dodatkovým protokolem I k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů z 12. srpna 1949 (4). Usnesením vlády České republiky č. 53 ze dne 20. ledna 1999 byl vysloven souhlas s převodem výkonu státní správy ve věcech civilní obrany z působnosti Ministerstva obrany do působnosti Ministerstva vnitra, s účinností od 1. ledna 2000 (20). Problém nového zakotvení otázek, týkajících se bezpečnosti státu, byl vyřešen až dne 22. dubna 1998 schválením zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Zákon vymezuje základní povinnosti státu v různých mimořádných situacích, mezi které patří ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. Přestože je výsledkem politického konsensu tehdejších parlamentních stran, podstatně přiblížil legislativu v bezpečnostní oblasti.

Přijetím zejména zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky (dále jen HZS ČR) a o změně některých zákonů, zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů a zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) bylo naplněno výše zmíněné vládní usnesení č. 710 a do našeho právního řádu byl nově zaveden pojem ochrana obyvatelstva (15).

1.4 Ochrana obyvatelstva a legislativa

V této části práce je věnována pozornost právním normám. Jsou zde vyjmenovány základní zákony, vyhlášky, nařízení a strategie.

1.4.1 Legislativa v České republice

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů: (4)

Vláda rozhoduje o vyslání ozbrojených sil České republiky mimo území České republiky a o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky, a to nejdéle na dobu 60 dnů, jde-li o:

- a) plnění závazků z mezinárodních smluv o společné obraně proti napadení;
- b) účast na mírových operacích podle rozhodnutí mezinárodní organizace, jíž je Česká republika členem, a to se souhlasem přijímajícího státu;
- c) účast na záchranných pracích při živelních pohromách, průmyslových nebo ekologických haváriích (21).

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.:

Problém nového zakotvení otázek, týkajících se bezpečnosti státu, byl vyřešen až dne 22. dubna 1998 schválením zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Zákon vymezuje základní povinnosti státu v různých mimořádných situacích, mezi které patří ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot. Přestože je výsledkem politického konsensu tehdejších parlamentních stran, podstatně přiblížil legislativu v bezpečnostní oblasti (22).

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

Tento zákon vymezuje integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“), stanoví složky IZS a jejich působnost, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (dále jen „krizové stavy“) (2).

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů:

Tento zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením (1) a při jejich řešení a při ochraně kritické infrastruktury (34) a odpovědnost za porušení těchto povinností (5).

Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

Zákon upravuje přípravu hospodářských opatření pro stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav (dále jen "krizové stavy") a přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů (23).

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů:

Vyhláška se zabývá některými podrobnostmi zabezpečení integrovaného záchranného systému Koordinací složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu se rozumí koordinace záchranných a likvidačních prací včetně řízení. Stanovuje zásady a způsob zpracování, schválení a použití havarijního plánu kraje a vnějšího havarijního plánu (24).

Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva:

Vyhláška slouží k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Zabývá se postupem při zřizování zařízení civilní ochrany, personálního složení a věcných prostředků zařízení civilní ochrany, odborné přípravě personálu zařízení civilní ochrany. Dále se zabývá informováním právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních a způsobu jejich provedení, které zabezpečují obecní úřady a zaměstnavatelé. Jsou zde řešeny technické, provozní a organizační zabezpečení jednotného systému varování a vyrozumění, způsob provádění evakuace, zásady postupu při poskytování úkrytů, způsob a rozsah kolektivní ochrany, způsob a rozsah individuální ochrany (1).

Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů:

Vláda nařizuje podle § 40 odst. 1 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 tohoto zákona: označování, evidence, manipulace a ukládání písemností a jiných materiálů obsahujících zvláštní skutečnosti a postup při určování osob ke styku se zvláštními skutečnostmi. Zabývá se zde obsahem činnosti bezpečnostní rady kraje obce s rozšířenou působností, složení bezpečnostní rady kraje obce s rozšířenou působností, obsahem činnosti krizového štábu kraje a obce s rozšířenou působností, složením krizového štábu kraje a obce s rozšířenou působností, náležitostmi krizového plánu, způsobu zpracování krizového plánu kraje a obce s rozšířenou působností (25).

Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva:

Nařízení vlády stanoví pravidla zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva.

Humanitární pomoc lze poskytovat a přijímat k uspokojování základních životních potřeb obyvatelstva a k obnově území postižených mimořádnou událostí formou věcných nebo finančních prostředků, služeb nebo speciálních prací (26).

Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů:

Účelem tohoto zákona je především chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod, vytvořit podmínky pro snižování nepříznivých účinků povodní a sucha a zajistit bezpečnost vodních děl v souladu s právem Evropských společenství.

Účelem tohoto zákona je též přispívat k zajištění zásobování obyvatelstva pitnou vodou a k ochraně vodních ekosystémů a na nich přímo závisících suchozemských ekosystémů (27).

Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů:

Je zákon o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů. Tento zákon nám upravuje a) způsob využívání jaderné energie a ionizujícího záření a podmínky vykonávání činností souvisejících s využíváním jaderné energie a činností vedoucích k ozáření, b) systém ochrany osob a životního prostředí před nežádoucími účinky ionizujícího záření, c) povinnosti při přípravě a provádění zásahů vedoucích ke snížení přírodního ozáření a ozáření v důsledku radiačních nehod, d) zvláštní požadavky pro zajištění občanskoprávní odpovědnosti za škody v případě jaderných škod, e) podmínky zajištění bezpečného nakládání s radioaktivními odpady, f) výkon státní správy a dozoru při využívání jaderné energie, při činnostech vedoucích k ozáření a nad jadernými položkami (28).

Zákon 224/2015 Předpis č. 224/2015 Sb., zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií):

Předpis č. 224/2015 Sb., tedy zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií). Tento zákon zapracovává příslušný předpis Evropské unie a stanoví systém prevence závažných havárií pro objekty, ve kterých je umístěna nebezpečná látka, kde je hlavním cílem snížit pravděpodobnost vzniku a omezení následků závažných havárií na životy a zdraví lidí a zvířat, životní prostředí a majetek v těchto objektech a v jejich okolí.

Tento zákon stanoví především povinnosti právnických nebo podnikajících fyzických osob, které užívají nebo budou užívat objekt, ve kterém je umístěna nebezpečná látka a působnost orgánů veřejné správy na úseku prevence závažných havárií způsobených nebezpečnými látkami (8).

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů:

Účelem zákona je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany. Každý je povinen počínat si tak, aby nezavdal příčinu ke vzniku požáru, neohrozil život a zdraví osob, zvířata a majetek; při zdolávání požárů, živelních pohrom a jiných mimořádných událostí je povinen poskytovat přiměřenou osobní pomoc, nevystaví-li tím vážnému nebezpečí nebo ohrožení sebe nebo osoby blízké anebo nebrání-li mu v tom důležitá okolnost, a potřebnou věcnou pomoc (29).

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů:

Tento zákon stanovuje povinnosti státních orgánů, územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob k zajišťování obrany České republiky před vnějším napadením a ukazuje odpovědnost za porušení těchto povinností (30).

Bezpečnostní strategie České republiky 2015:

Vláda ČR dne 4. února 2015 schválila Bezpečnostní strategii ČR, která slouží jako základní dokument bezpečnostní politiky ČR a navazují na ni další strategie a koncepce. Řada východisek a hrozeb uvedených v předešlé Bezpečnostní strategii ČR z roku 2011 zůstává v platnosti (31). V Bezpečnostní strategii ČR jsou uvedena východiska bezpečnostní politiky ČR, bezpečnostní zájmy ČR, bezpečnostní prostředí a strategie prosazování bezpečnostních zájmů ČR. V Bezpečnostní strategii ČR 2015 je uvedeno, že představuje přístupy, nástroje a opatření bezpečnosti, obrany a ochrany občanů a státu (32).

1.5 Koncepce ochrany obyvatelstva

Působnost zpracovávat koncepci ochrany obyvatelstva je stanovena Ministerstvu vnitra ustanovením § 7 odst. 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V letech 2001-2002 byla Ministerstvem vnitra - generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen MV-GŘ HZS ČR) zpracována Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, schválená usnesením vlády ze dne ze dne 22. dubna 2002 č. 417. Přílohou tohoto usnesení vlády byl Harmonogram realizace základních opatření ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 (33). Navrhovaná koncepce ochrany obyvatelstva akcentuje úlohu Ministerstva vnitra (dále jen MV) jako ústředního správního úřadu ve věcech ochrany obyvatelstva a Hasičského záchranného sboru České republiky jako garanta za plnění základních opatření v oblasti ochrany obyvatelstva.

Zvýrazňuje potřebu veřejné informovanosti a vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva, posílení složek integrovaného záchranného systému k zabezpečení ochrany obyvatelstva s důrazem na nevojenské ohrožení. Hlavní důraz klade na uvědomění si odpovědnosti ministerstev, správních úřadů, obcí, právnických a fyzických osob za ochranu obyvatelstva. Základním předpokladem pro efektivní realizaci opatření ochrany obyvatelstva je jejich zpracování, popřípadě upřesnění v havarijních plánech, krizových plánech, poplachových plánech integrovaného záchranného systému a plánech obrany (34). V průběhu roku 2007 zpracovalo MV-GŘ HZS ČR ve spolupráci s dotčenými ústředními orgány státní správy vyhodnocení Koncepce 2006 a návrh Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020.

Vláda dne 25. února 2008 projednala a přijala na svém jednání usnesení č. 165, kterým vzala na vědomí čtyři části: 1. Vyhodnocení Harmonogramu realizace základních opatření ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015; 2. Vyhodnocení stavu realizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015; a schválila část 3. Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020; a část 4. Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020. (35). Vyhodnocení Harmonogramu realizace základních opatření ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 nám v jednotlivých bodech ukazuje kdo za danou věc či opatření odpovídá, dále ukazuje součinnost dalších orgánů a termín splnění jakým způsobem je plněno či splněno a závěr. Vyhodnocení stavu realizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 z tohoto dokumentu vyplynulo, že většina občanů není dosud dostatečně informována a připravena správně reagovat na mimořádné události a poskytnout pomoc sobě a svým blízkým. Občané neznají dostatečně svá práva a povinnosti při vzniku mimořádných událostí a krizových situací. Tím se vlastně dostávají do role pasivního objektu, zcela závislého na činnosti profesionálních sborů a služeb, tj. složek IZS a humanitárních organizací. Připravenost obyvatelstva tedy schopnost obyvatelstva reagovat rychle a správně na případné varování, se výrazně nezlepšila (36).

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 je dokument, který ukazuje jednotlivé oblasti a možnosti řešení v těchto oblastech. I v této koncepci je opět zvýrazněna potřeba informovanosti a vzdělání v oblasti ochrany obyvatelstva, posílení a materiální zabezpečení složek IZS, odpovědnost ministerstev, ústředních správních úřadů, obcí, právnických a fyzických osob za ochranu obyvatelstva. V harmonogramu realizace opatření ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 je stanoven postup, dále kdo má odpovědnost, součinnost a termín splnění plnění. Je zde stanoven výhled do roku 2020.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 byla 17. září 2013 projednána ve Výboru pro civilní nouzové plánování (dále jen VCNP), 16. října byla na programu jednání Bezpečnostní rady státu a 23. října byla po projednání schválena na schůzi vlády České republiky a to usnesením č. 805 (37).

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 představuje klíčový dokument popisující systém ochrany obyvatelstva v celé jeho multiresortní šíři a komplexnosti. Formuluje základní principy ochrany obyvatelstva a definuje její významné oblasti a nástroje, prostřednictvím kterých je prakticky realizována. Připravenost systému čelit současným i předvídatelným bezpečnostním hrozbám a s nimi spojeným mimořádným událostem a krizovým situacím už si dále nevystačí s „pouhým“ nasazením sil a prostředků bezpečnostních složek státu. Je potřeba hledat nové cesty, nástroje a postupy spočívající zejména v efektivním zapojení veškerých dostupných subjektů, které jsou schopny tomuto systému napomoci. Cílem je celkové posílení systému ochrany obyvatelstva za maximálního využití stávajících kapacit a efektivního zapojení dalších především nových kapacit (37).

Jak již bylo výše popsáno, Vláda České republiky svým usnesením č. 805 ze dne 23. října schválila Koncepci ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030 a tím uložila MV úkol v pravidelných tříletých cyklech vyhodnocovat opatření uvedená v Koncepci, dále je podrobněji rozpracovávat a prostřednictvím Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v České republice ji informovat o způsobu jejich realizace. V jednotlivých částech Zprávy o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015 je vyhodnocení.

V bodě 5.1 je jasně napsáno, že maximální připravenost společnosti na předcházení a zvládnání mimořádných událostí je možné dosáhnout pouze cíleným vzděláváním všech skupin obyvatelstva včetně přípravy odborníků. Praxe ukazuje, že optimálním způsobem vzdělávání obyvatelstva je jeho příprava zejména v rámci povinné školní docházky. Cílem je dlouhodobá příprava k získání znalostí a dovedností vedoucích k prevenci zvládnání mimořádných událostí, k ochraně života a zdraví. Pouze tato forma vzdělávání významnou měrou přispěje ke zvýšení připravenosti celé společnosti. Cílem systému, je dále doplňován a rozvíjen projekty a jednorázovými akcemi, jak na podporu samotného vzdělávání, tak pro ty cílové skupiny, které se již tohoto procesu nezúčastňují (obyvatelstvo v produktivním věku, senioři apod.).

Vzhledem k rozsahu systému ochrany obyvatelstva je však naprosto nezbytné nastavit pravidla pro jednotnou prezentaci a výuku ochrany obyvatelstva, a to bez ohledu na to, zda jsou tyto informace poskytovány v rámci pravidelné výuky nebo prostřednictvím projektů a akcí. Z toho vyplynuly úkoly č. 4, 7 a 19. Úkol č. 4) Vytvořit metodický pokyn pro prezentaci výsledků a propagaci činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva s cílem přispět k popularizaci a správnému pochopení této problematiky u obyvatelstva a zvýšit jejich schopnost sebeochrany. Úkol č. 7) Sjednotit a koordinovat projekty v oblasti preventivně výchovné činnosti z centrální úrovně a zamezit tak nekoordinovanému vynakládání finančních prostředků z veřejných rozpočtů. Vytvořit systém jejich vyhodnocování a realizace, včetně promítnutí závěrů do další realizace preventivně výchovné činnosti. Úkol č. 19) Cestou meziresortní pracovní skupiny analyzovat stávající systém výchovy a vzdělávání a oblasti ochrany obyvatelstva (vzdělávání obyvatelstva, odborníků, učitelů, lektorů atp.), navrhnout systémové změny a opatření k odstranění stávajících nedostatků a tento systém legislativně zakotvit. Na základě toho byl prodloužen termín pro plnění a uveden další postup (38).

1.6 IZS

V případě, že v České republice dojde, ke škodlivému působení sil a jevů vyvolaných při činnosti člověka, přírodními vlivy či havárií, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací, které nazýváme mimořádnými událostmi je využíván integrovaný záchranný systém. IZS je označení pro koordinovaný postup složek tohoto systému. Tak jak je v zákoně definováno: „integrovaný záchranný systém se použije v případě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému“ (2). Složky integrovaného záchranného systému máme základní a ostatní. Základním smyslem IZS je integrovat možnosti každého, kdo by při provádění záchranných a likvidačních prací měl být zapojen s ohledem na síly a prostředky nebo kompetence, kterými může přispět k řešení následků mimořádné události.

Působením složek v rámci IZS není dotčeno jejich postavení, způsob financování a úkoly stanovené zvláštními právními předpisy (39). Je třeba zdůraznit, že IZS není organizace, ale systém, systém s nástroji spolupráce a modelovými postupy součinnosti. Základním aspektem IZS je skutečnost, že složka IZS neztrácí svojí účastí v něm svojí právní subjektivitu ani princip dosavadního samostatného financování. (40).

Základní složky integrovaného záchranného systému jsou jeho páteří, neboť zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, zajišťují vyhodnocení mimořádné události a neodkladný zásah v místě mimořádné události (39). Tyto složky jsou dislokovány na celém území České republiky. Jejich síly a prostředky jsou k dispozici 24 hodin denně, 7 dní v týdnu, drží tedy nepřetržitou pohotovost, a jsou připraveny na okamžité nasazení.

Mezi základní složky integrovaného záchranného systému patří:

- a) Hasičský záchranný sbor České republiky.
- b) Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany.
- c) Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby.
- d) Policie České republiky.

Hasičský záchranný sbor České republiky byl zřízen na základě zákona č. 238/2000 Sb. V roce 2015 byl nahrazen zákonem č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru). V zákoně č. 320/2015 Sb., je uveden základní úkol, který je chránit životy a zdraví obyvatel, životního prostředí, zvířata a majetek před požáry a jinými mimořádnými událostmi a krizovými situacemi. Hasičský záchranný sbor (dále jen HZS) se podílí na zajišťování bezpečnosti České republiky plněním a organizováním úkolů požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a dalších úkolů, v rozsahu a za podmínek stanovených jak tímto zákonem, tak i jinými právními předpisy (41).

Hasičský záchranný sbor České republiky se významnou měrou podílí na ochraně obyvatelstva. HZS tvoří: generální ředitelství, hasičské záchranné sbory krajů, záchranný útvar, škola (41). Generální ředitelství je součástí ministerstva. Úkoly ministerstva na úseku požární ochrany, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, integrovaného záchranného systému nebo na úseku krizového řízení, s výjimkou oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, vykonává generální ředitelství (41).

Hlavní úkoly HZS kraje na úseku ochrany obyvatelstva:

- zabezpečuje varování a vyrozumění, podílí se na zajištění havarijní připravenosti;
- organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití;
- organizuje a koordinuje humanitární pomoc;

- organizuje hospodaření s materiálem CO;
- sjednocuje postupy územních správních úřadů s krajskou působností a pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností v oblasti ochrany obyvatelstva;
- vede evidenci a provádí kontrolu staveb CO a staveb dotčených požadavky CO v kraji;
- je dotčeným orgánem v územním a stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva;
- organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření;
- zajišťuje oblast přípravy obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci při vzniku mimořádné události;
- zabezpečuje oblast financování ochrany obyvatelstva;
- usměrňuje postup při zřizování zařízení CO a při odborné přípravě jejich personálu v kraji;
- vykonává státní správu na úseku prevence závažných havárií;
- provádí veřejnoprávní kontrolu v oblasti ochrany obyvatelstva – refundace;
- zabezpečuje zpracování úkolů ochrany obyvatelstva a do havarijních a krizových plánů a do opatření při přechodu z mírového na válečný stav (42);
- dokončit bezprostředně nutné záchranné práce (uhasit požár, vyprostit osoby z trosk, ošetřit zraněné a převést do zdravotnických zařízení, apod.) (43).

Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatel tyto úkoly:

- zdolávají požáry;
- provádí záchranné a likvidační práce;
- podílí se na evakuaci obyvatel, na označování oblastí s výskytem nebezpečných látek, na varování obyvatel, na dekontaminaci postižených obyvatel nebo majetku, na humanitární pomoci obyvatelstvu a zajištění podmínek pro jeho nouzové přežití;

- jednotky požární ochrany vykonávají na úseku civilní ochrany a ochrany obyvatel jen takovou činnost, která odpovídá jejímu zařazení v plošném pokrytí a její dislokaci ve vztahu k vnější zóně havarijního plánování a havarijnímu plánu kraje.

Poskytovatelé zdravotnické záchranné služby

Dle zákona č. 374/2011 je „zdravotnická záchranná služba je zdravotní službou, v jejímž rámci je na základě tísňové výzvy, není-li dále stanoveno jinak, poskytována zejména přednemocniční neodkladná péče osobám se závažným postižením zdraví nebo v přímém ohrožení života“ (44). Poskytovatelem zdravotních služeb se rozumí fyzická nebo právnická osoba, která má oprávnění k poskytování zdravotních služeb podle zákona č. 372/2011 (45).

Policie České republiky (dále jen PČR) je subsystém státu k zajištění bezpečnosti státu a jeho občanů. V zákoně č. 273/2008 Sb., je stanoven úkol chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti (46).

Úkoly PČR při mimořádných událostech jsou zejména:

- uzavírání zájmových prostorů a regulaci vstupu a opuštění těchto prostor;
- regulaci dopravy v prostoru mimořádné události;
- šetření vzniku mimořádné situace k objasnění příčin jejího vzniku;
- plní úkoly, související s identifikací zemřelých;
- organizuje s HZS a událostí postiženou obcí evakuaci obyvatelstva z bezpečnostní zóny (při zajištění informovanosti, registrace osob, dozimetrické kontroly, případně i dekontaminace) (43).

Ostatní složky integrovaného záchranného systému poskytují pomoc na vyžádání.

Ostatními složkami integrovaného záchranného systému jsou:

- vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil (dále jen SaP) (SaP Armády České republiky lze využít k posílení základních složek IZS při likvidaci následků přírodních a antropogenních katastrof v případě, kdy vzniklou situaci nemohou základní složky IZS zvládnout);

- ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (Vězeňská stráž, Justiční stráž, Celní stráž, Vojenská policie, Obecní/městská policie, Soukromé bezpečnostní služby);
- ostatní záchranné sbory (Báňská záchranná služba);
- orgány ochrany veřejného zdraví (Krajská hygienická stanice);
- havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby (Havarijní a poruchové služby v energetice, vodárenství, plynárenství, Technické služby);
- zařízení civilní ochrany (zařízení obcí, právnických osob a podnikajících osob, které jsou určena a využívána pro plnění úkolů CO při řešení krizových situací);
- neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím (Vodní záchranná služba, Horská služba ČR, Svaz záchranných brigád kynologů ČR, Český červený kříž, a další).

1.7 Úkoly ochrany obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva je plnění úkolů civilní ochrany čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů, zejména varování, evakuaci, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku, které je uvedeno § 2 písm. e) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (2). Jedním z trvalých a hlavních úkolů státu je zajistit rozvoj společnosti. Mimořádné události, které se mohou v určitém konkrétním území vyskytnout, se z pohledu svých důsledků projevují jako stresory v občanském systému (47).

1.7.1 Varování a vyrozumění

Včasné a správné provedení varování a prvotního tísňového informování obyvatelstva je jednou z důležitých a základních podmínek úspěšné realizace opatření na ochranu obyvatelstva a zahájení komunikace orgánů krizového řízení s ohroženým obyvatelstvem. Při hrozbě mimořádné události nebo po jejím vzniku je také nutné zabezpečit vyrozumění složek integrovaného záchranného systému a jejich příslušníků, pracovníků orgánů státní správy a samosprávy a dalších institucí v potřebném rozsahu (48). Pro zabezpečení varování a vyrozumění je na území ČR budován a provozován jednotný systém varování a vyrozumění. Odpovědnost za jeho technické, provozní a organizační má v souladu se zákonem o integrovaném záchranném systému MV-GŘ HZS ČR (4).

Varování obyvatelstva se dá definovat jako souhrn technických a organizačních opatření zabezpečujících včasné upozornění obyvatelstva orgány veřejné zprávy na hrozící nebo nastalou mimořádnou událost, kdy se předpokládá realizace opatření na ochranu obyvatelstva a majetku (4). Vyrozumění je souhrn technických a organizačních opatření zabezpečujících včasné předávání informací o hrozící nebo nastalé mimořádné události orgány krizového řízení, právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám podle havarijních plánů nebo krizových plánů (48).

1.7.2 Evakuace

Na úseku ochrany obyvatelstva se evakuace obyvatelstva v minulosti, tedy historicky řešila především z pohledu hrozby ozbrojeného konfliktu a následného přemístění obyvatelstva z místa předpokládané bojové činnosti do míst, která zajišťují pro evakuované obyvatelstvo náhradní ubytování a stravování. Jde tedy relativně o dlouhodobý proces včetně zajištění dalších opatření souvisejících s následnou péčí o evakuované osoby (49). Evakuace se zabezpečuje přemístěním osob, zvířat, předmětů kulturní hodnoty, technického zařízení, případně strojů a materiálu k zachování nutné výroby a nebezpečných látek z míst ohrožených mimořádnou událostí (1).

Evakuace se provádí z míst ohrožených mimořádnou událostí do míst, která zajišťují pro evakuované obyvatelstvo náhradní ubytování a stravování, pro zvířata ustájení a pro věci uskladnění (1). Jedním ze stěžejních způsobů ochrany obyvatelstva před povodněmi je evakuace, kterou se zabezpečuje přemístění osob z místa ohrožených povodní. Evakuace v takových případech bývá v řadě případů dlouhodobá plošná, tzn. evakuace z části nebo celého urbanistického celku, případně většího územního prostoru, která je nejnáročnější z pohledu vlastní přípravy i samotného provedení (50).

1.7.3 Ukrytí

Při některých mimořádných událostech nebo krizových situacích jak nevojenského, tak i vojenského charakteru bude nutné provádět ochranu obyvatelstva ukrytím. V podmínkách ČR se jedná především o ukrytí při úniku nebezpečných látek, při vichřicích, orkánech či tornádech a také při použití Chemical, Biological, Radiological, Nuclear, Explosive (dále jen CBRNE) látek při teroristickém útoku nebo zbraní hromadného ničení v případě vojenského konfliktu (4). Způsob a rozsah kolektivní ochrany obyvatelstva ukrytím se stanoví plánem ukrytí, který je součástí havarijního plánu. Ukrytí obyvatelstva se při mimořádných událostech zajišťuje v improvizovaných a ve stálých úkrytech. Improvizované úkryty se budují k ochraně před účinky světelného a tepelného záření, pronikavé radiace, kontaminace radioaktivním prachem a proti tlakovým účinkům zbraní hromadného ničení v případě nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu a v době válečného stavu v místech, kde nelze k ochraně obyvatelstva využít stálých úkrytů (1). Ke krátkodobému improvizovanému ukrytí by mělo dojít vždy po zaznění varovného signálu „Všeobecná výstraha“ (s výjimkou případů, kdy se jedná o povodeň). Krátkodobé improvizované ukrytí se zpravidla realizuje v nejbližších stavbách dostupných ohroženým osobám v místech úniku a šíření nebezpečné látky. K ukrytí se využívají především vyšší patra budov, nejlépe na závětrné straně budovy (48). Stálé úkryty slouží k ukrytí obyvatelstva a tvoří je trvalé ochranné prostory v podzemní části staveb nebo stavby samostatně stojící (1).

1.7.4 Nouzové přežití obyvatelstva

Zabezpečení nouzového přežití představuje souhrn činností a postupů věcně příslušných orgánů státní správy a samosprávy, dalších zainteresovaných subjektů a samotných občanů prováděných s cílem minimalizovat negativní dopady mimořádných událostí nebo krizových situací na zdraví a životy zasaženého obyvatelstva (4). Opatření nouzového přežití musí být zabezpečována po tak dlouhou dobu, po kterou situace postiženého obyvatelstva bude vyžadovat plnění mimořádných opatření k zachování jeho zdraví, života a základních životních potřeb.

Realizace opatření nouzového přežití je zpravidla ukončena návratem evakuovaného obyvatelstva do původního bydliště nebo obnovením funkce infrastruktury, případně přesídlením obyvatelstva (50).

Mezi opatření nouzového přežití patří:

- nouzové ubytování;
- nouzové zásobování základními potravinami;
- nouzové zdroje pitné vody;
- nouzové zásobování pitnou vodou;
- nouzové základní služby;
- nouzové dodávky energií;
- humanitární pomoc (4).

1.8 Výuka ochrany obyvatelstva ve školách

V této práci jsem se zaměřil na připravenost pedagogických pracovníků, proto popíši i školství. Tak jak je napsáno ve školském zákoně: „Vzdělání je založeno na zásadách zdokonalování procesu vzdělávání na základě výsledků dosažených ve vědě, výzkumu a vývoji a co nejširšího uplatňování účinných moderních pedagogických přístupů a metod“ (51). Palán ve svém slovníku uvádí: „Vzdělání je úroveň, kterou účastník dosáhne při vzdělávání. Tato úroveň je považována za systém otevřený, který je vzděláváním neustále obnovován, obohacován, rozšiřován a prohlubován“. (52)

Vzdělávání a výchova je cílevědomý, řízený proces směřující k rozvoji poznání a praktického uplatnění poznání v sociálních a pracovních vztazích (53). Dále bych rád objasnil pojem, který v této práci využívám. Je to pojem pedagogický pracovník. Dle zákona o pedagogických pracovnících je „Pedagogický pracovník ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogickou-psychologickou činností přímým působením na vzdělávaného, kterým se uskutečňuje výchovou a vzděláváním na základě školského zákona“ (54). Profese pedagogického pracovníka - učitele je jednou z nejstarších v kulturních dějinách lidstva a již v antickém světě byla jasně vyčleněna mezi jinými profesemi (55).

První známý kodex vzdělávání učitelů elementárních škol v českých zemích pochází z poslední třetiny 18. století. Je součástí Všeobecného školního řádu pro německé normální, hlavní a triviální školy ve všech císařských dědičných zemích z roku 1774 (56). Nemohl jsem nezmínit právě tyto souvislosti ve vzdělávání. Výuka žáků základních škol v oblasti ochrany obyvatelstva byla začleňována do vzdělávání již v minulosti. Já se pokusím vymezit souvislosti posledních let. Po roce 1989 došlo k uvolnění přístupu a vlastně neprobíhala žádná výuka ochrany obyvatelstva dříve branná výchova. Na základě výsledků experimentu vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Pokyn (č.j. 34776/98-22 ze dne 4. května 1999) k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných situací do vzdělávacích programů, s účinností od 1. září 1999. Všechny školy, poskytující základní a střední vzdělání, postupovaly podle uvedeného pokynu, zveřejněného v č. 6. Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ((dále jen MŠMT). Ministerstvo k zabezpečení realizace pokynů vydalo pro potřebu učitelů metodickou příručku, která obsahuje návod, jak žáky připravit na dopad možných následků živelních pohrom a dalších mimořádných situací, způsobených lidskou činností. Příručka obsahuje podrobnější informace a doporučení k realizaci vzdělávání (57). MŠMT vydalo 4. března 2003 nový pokyn č.j. 12 050/03-22 s názvem Pokyn MŠMT k začleňování tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, ve kterém uvádí v čl. 2 Platné učební dokumenty se doplňují k učebním dokumentům: „Ochrana člověka za mimořádných událostí“, č.j. 13 586/03-22 ze dne 4. března 2003 čl. 3.

Podrobnější informace a doporučení uvádí metodická příručka „Ochrana člověka za mimořádných událostí“, kterou v březnu 2003 vydává MV - GR HZS ČR. V článku 4 byl zrušen pokyn č.j. 34 776/98-22, ze dne 4. května 1999. Dodatek k učebním dokumentům Ochrana člověka za mimořádných událostí č.j. 13 586/03-22 se hovoří o začlenění nejméně 6 vyučovacích hodin ročně s tematikou Ochrana člověka za mimořádných událostí, dále jsou zde stanoveny cíle a obsah tematiky. V této souvislosti vydalo GŘ HZS ČR příručku Ochrana člověka za mimořádných událostí. Příručka zahrnuje 4 samostatná témata.

Téma I podává všeobecný přehled o problematice ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí. Téma II se zaměřuje na mimořádné události způsobené přírodními silami. Téma III a IV se soustřeďuje na mimořádné události způsobené lidskými činnostmi, nedbalostí nebo technickými poruchami. Příručka je určena pro učitele základních a středních škol (58). Další důležitou pomůckou pro učitele je příručka Výchova dětí v oblasti požární ochrany, kterou vydalo opět GŘ HZS ČR. Příručka obsahuje návod, jak žáky připravit na dopad možných následků živelných pohrom a dalších mimořádných událostí. Příručka je dostatečně obsáhlá, aby učitel mohl vybrat problematiku a její výklad přiměřeně časovým možnostem výuky i věku dětí (59).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy připravilo v roce 2012 revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, což je závazný kurikulární dokument, ze kterého základní školy musí vycházet při tvorbě svých školních vzdělávacích programů. Na základě toho byly posíleny oblasti týkající se prevence úrazů, první pomoci, nácviku chování při úrazech, přivolání pomoci, integrovaného záchranného systému, způsobů komunikace s operátory tísňových linek, poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech (38).

V Rámcovém vzdělávacím programu došlo k rozšíření některých oblastí. V oblasti člověk a jeho svět byla v cílové části rozšířena o poznávání a upevňování preventivního chování, účelného rozhodování a jednání v různých situacích ohrožení vlastního zdraví a bezpečnosti i zdraví a bezpečnosti druhých, včetně chování při mimořádných událostech. V další oblasti, kterou je člověk a společnost, byla rozšířena o uplatňování aktivního přístupu k ochraně zdraví, života, majetku při běžných, rizikových i mimořádných událostech i poznávání otázek obrany státu. Mezi další důležité oblasti patří člověk a zdraví. U této oblasti směřuje cílové zaměření na ochranu zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí.

Vzdělávacím obsahem učiva v této oblasti je ochrana člověka za mimořádných událostí – klasifikace mimořádných událostí, varovný signál a jiné způsoby varování, základní úkoly ochrany obyvatelstva, evakuace, činnost při mimořádné události a prevence vzniku mimořádných událostí (60). Vzdělávání učitelů v rámci resortu MŠMT zabezpečuje Národní institut pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, který ve svých programech usiluje o to, aby pedagogové, zejména vedení škol a školských zařízení, byli schopni mimořádné události a krizové situace identifikovat a efektivně řešit ve spolupráci se všemi ostatními subjekty. Problematiku ochrany obyvatelstva řeší i novela zákona o vysokých školách, která zavádí institucionální akreditace pro oblast vzdělávání pro příslušný typ studia na vysokých školách (38). Ve Zprávě je v úkolu 19a uvedeno, že zárukou kvalitní výuky v oblasti Ochrany člověka za mimořádných událostí je kvalitní příprava učitelů, kteří tuto problematiku budou vyučovat. Pozornost je věnována stávajícím učitelům. Akreditace vzdělávacích programů pro učitele základních a středních škol je obsahově zaměřena více do praxe na vhodné formy výuky, metody práce, pomůcky a případně příklady dobré praxe. Kurzy jsou zařazeny do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Dále je pozornost věnována budoucím učitelům. Tématika Ochrany člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchovu byla začleněna do studijních programů pedagogických fakult. Tyto studijní základy obsahují základní rámec znalostí učitele, který by měl problematiku Ochrany člověka za mimořádných událostí vyučovat ve školách. (38).

Ve zprávě je uvedeno k úkolu č. 19a, že bude provedeno zmapování stávajícího stavu výchovy a vzdělávání v ochraně obyvatelstva ve školách a navrhnou optimální řešení zkvalitnění tohoto procesu (38).

2 Hypotéza a metodika výzkumu

V této části budu formulovat hypotézy a metodiku výzkumu.

2.1 Hypotézy

Hypotéza 1: 70 % pedagogických pracovníků je připraveno k výuce v oblasti ochrany obyvatelstva.

Hypotéza 2: 70 % pedagogických pracovníků předává stanovené informace v oblasti ochrany obyvatelstva studentům.

2.2 Metodika

Prostudoval jsem potřebné zákony, literaturu, metodické příručky v souvislosti s ochranou obyvatelstva a výukou na základních školách. Na základě toho jsem využil publikace určené pro učitele základních škol s názvy Ochrana člověka za mimořádných událostí a Výchova dětí v oblasti požární ochrany. Z těchto příruček jsem vybral soubor otázek a odpovědí pro kvantitativní výzkum. Připravil jsem dotazník pro učitele a žáky základních škol. Provedl jsem kontrolní výzkum. Na základě zjištěných nedostatků jsem upravil dotazník pro učitele a žáky základních škol do konečné podoby (Příloha A). Dotazníky jsem rozeslal 28 základním školám určeného regionu. Cílový soubor pro pedagogické pracovníky i pro žáky byl stanoven v regionu obcí s rozšířenou působností Tábor a Soběslav. Pro vyhodnocení dotazníků - jsem použil deskriptivní statistiku za pomoci počítačového programu Microsoft Excel. Formuloval jsem statistické šetření. Provedl jsem škálování a empirické rozdělení četností. Dále jsem provedl grafické vyjádření empirického rozdělení. Dále jsem použil empirické parametry obecný moment 1. řádu, centrální moment 2. řádu a směrodatnou odchylku. Poté jsem použil jednovýběrové statistické testování. Jednovýběrové parametrické testování vychází ze srovnání empirického parametru.

3 Výsledky

Na základě dotazníkového šetření jsem provedl vyhodnocení otázek. Otázek v dotazníku bylo celkem 30. Otázky pro pedagogické pracovníky i pro žáky byly stejné.

3.1 Vyhodnocení dotazníku pro pedagogické pracovníky

1. Otázka: Do které základní školy (dále jen ZŠ) chodíte, napiš adresu (např. ZŠ Okružní 12, Třeboň)?

Tato otázka byla pro upřesnění místa pedagogického pracovníka. Odpovědělo z celkového počtu 28 oslovených škol 12 základních škol v regionu.

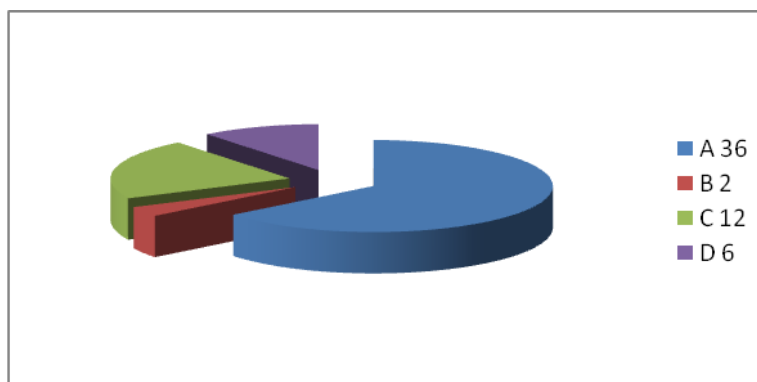
2. Otázka: Do kterého ročníku chodíte?

Tato otázka sloužila pro rozdělení žáků a pedagogických pracovníků. Celkem se dotazníkového šetření účastnilo 56 pedagogických pracovníků.

3. otázka: Co je evakuační plán?

Na otázku, co je evakuační plán odpovědělo 56 respondentů správně, to je 100 % odpovědí správně.

4. otázka: Jak zní siréna varující před mimořádnou událostí?

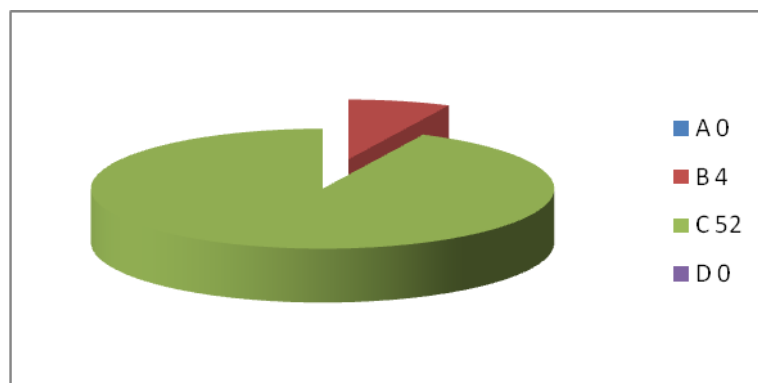


Obrázek 1 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 4

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jak zní siréna varující před mimořádnou událostí, odpovědělo 36 respondentů správně.

5. otázka: Jaké mimořádné události mohou způsobit lidé?

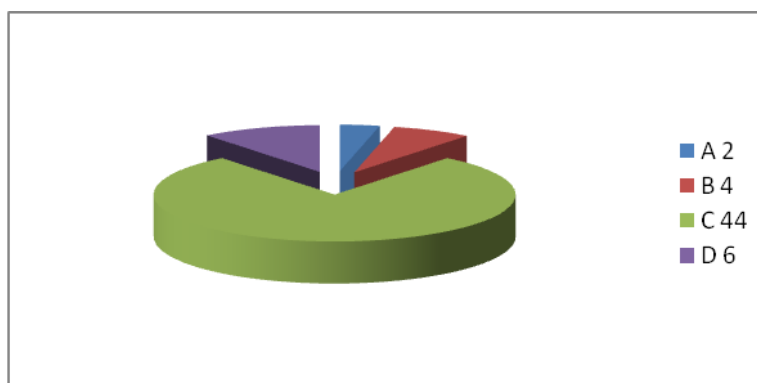


Obrázek 2 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 5

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jaké mimořádné události mohou způsobit lidé, odpovědělo 52 respondentů správně.

6. otázka: Co zahrnuje resuscitace?

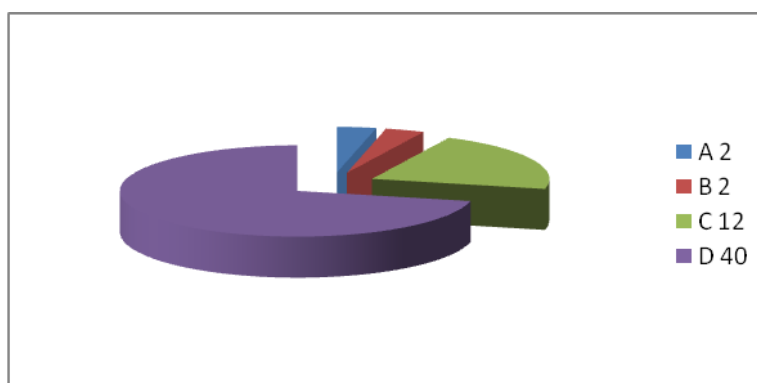


Obrázek 3 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 6

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co zahrnuje resuscitace, odpovědělo 44 respondentů správně.

7. otázka: Vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná.

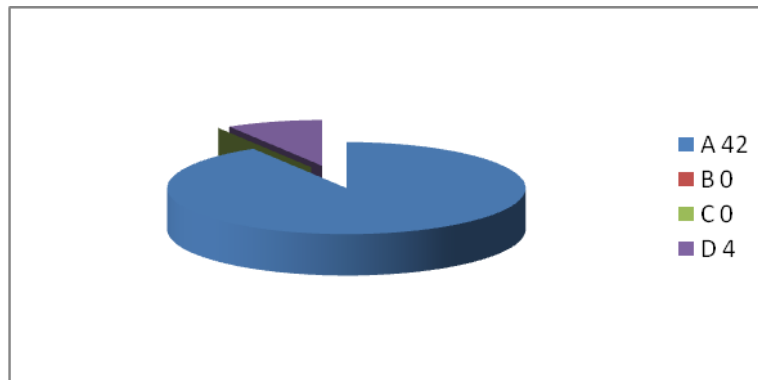


Obrázek 4 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 7

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná, odpovědělo 40 respondentů správně.

8. otázka: Jak budeš zacházet se zraněným, u kterého mohlo dojít díky úrazu k poranění páteře?

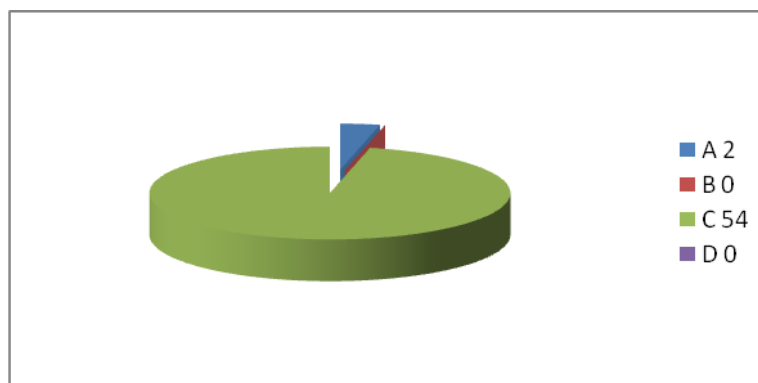


Obrázek 5 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 8

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jak budeš zacházet se zraněným, u kterého mohlo dojít díky úrazu k poranění páteře, odpovědělo 42 respondentů správně.

9. otázka: Jaké stavy bezprostředně ohrožují život?

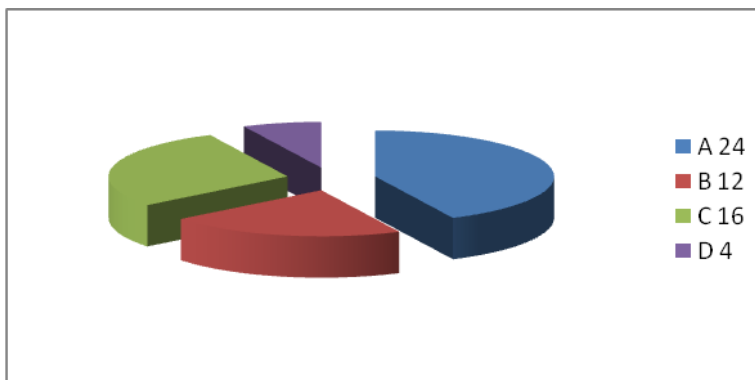


Obrázek 6 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 9

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jaké stavy bezprostředně ohrožují život, odpovědělo 54 respondentů správně.

10. otázka: Víš, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minutu u dospělého člověka?

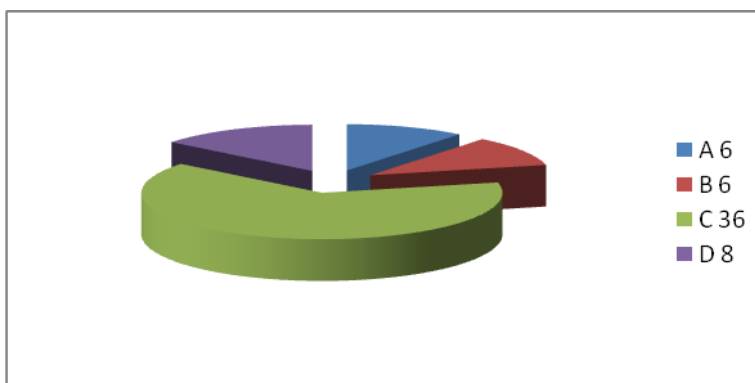


Obrázek 7 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 10

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, víš, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minutu u dospělého člověka, odpovědělo 16 respondentů správně.

11. otázka: Co uděláš, pokud zazní varovný signál "Všeobecná výstraha" a zjevně nejde o povodeň či zemětřesení?

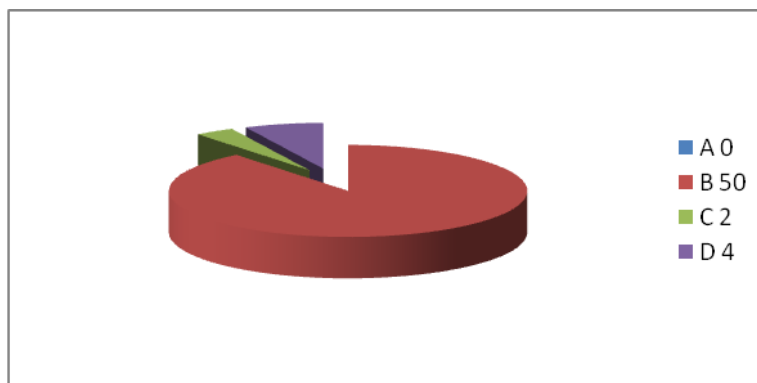


Obrázek 8 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 11

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš, pokud zazní varovný signál "Všeobecná výstraha" a zjevně nejde o povodeň či zemětřesení, odpovědělo 36 respondentů správně.

12. otázka: Evakuace je:

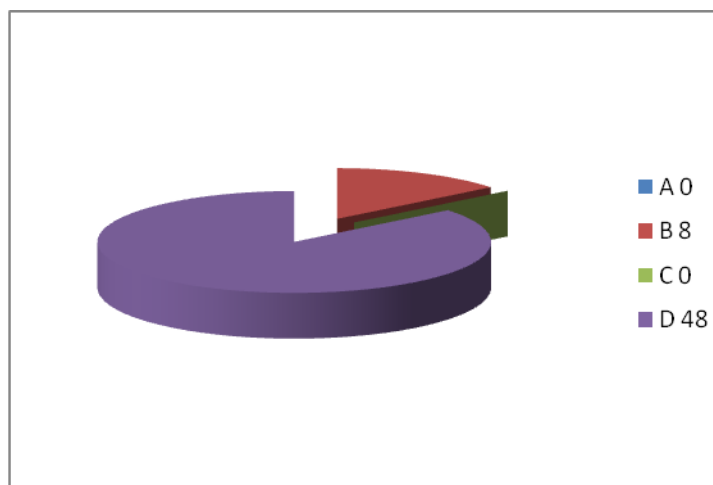


Obrázek 9 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 12

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co je evakuace, odpovědělo 50 respondentů správně.

13. otázka: Která mimořádná událost je vyvolaná zejména negativním působením přírodních sil?

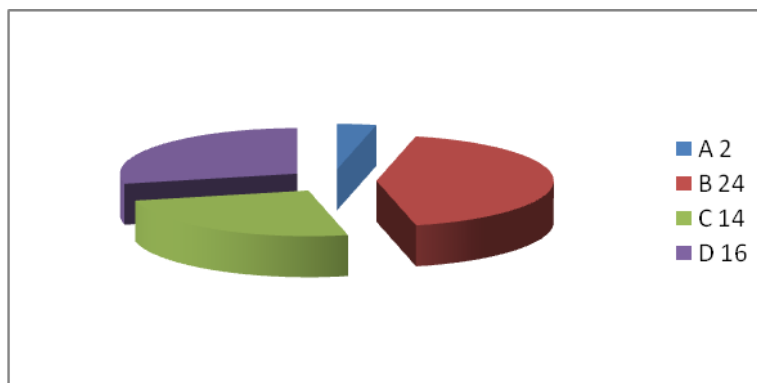


Obrázek 10 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 13

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, která mimořádná událost je vyvolaná zejména negativním působením přírodních sil, odpovědělo 48 respondentů správně.

14. otázka: Mezi možné příčiny mimořádných událostí patří:

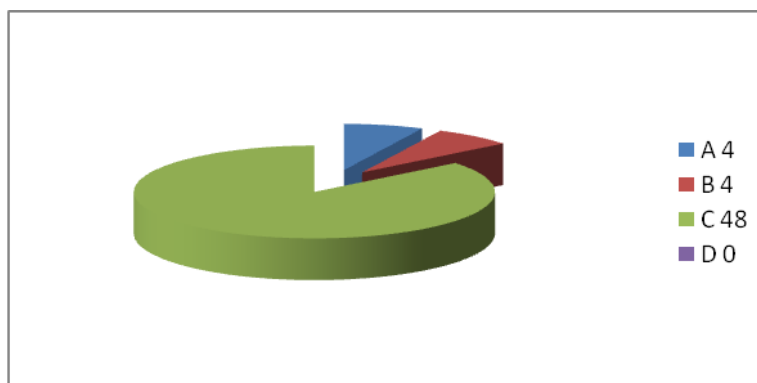


Obrázek 11 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 14

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co patří mezi možné příčiny mimořádných událostí, odpovědělo 24 respondentů správně.

15. otázka: Jak po sobě následují stupně povodňové aktivity?

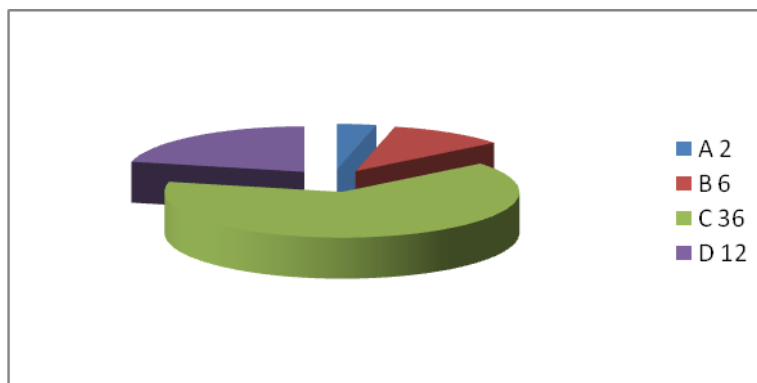


Obrázek 12 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 15

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jak po sobě následují stupně povodňové aktivity, odpovědělo 48 respondentů správně.

16. otázka: Mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené:

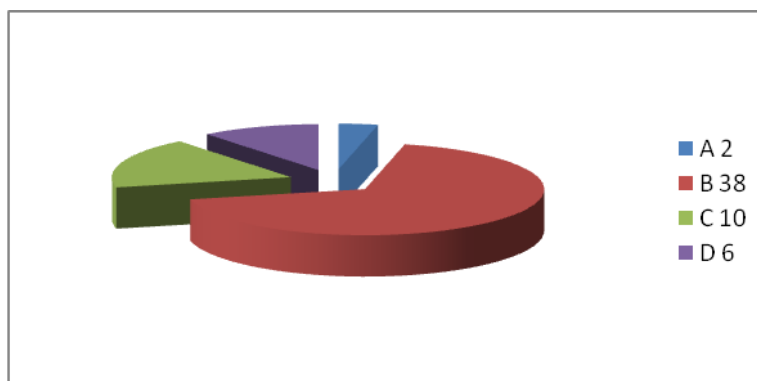


Obrázek 13 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 16

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené a vybraná odpověď, odpovědělo 36 respondentů správně.

17. otázka: Zůstane-li při povodni auto stát ve vodě a ty jsi uvnitř, co uděláš?

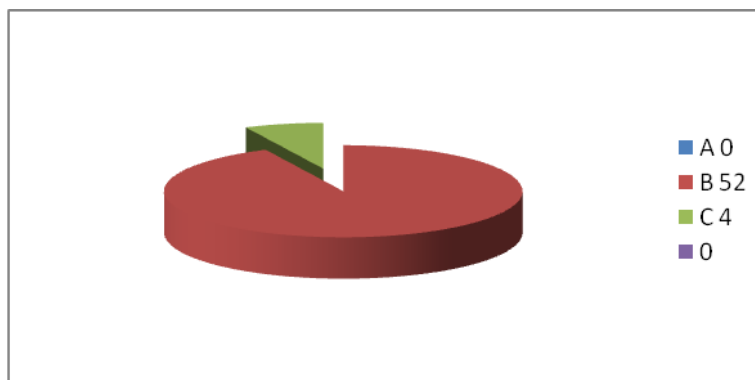


Obrázek 14 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 17

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš, když zůstane při povodni stát auto ve vodě a ty jsi uvnitř, odpovědělo 38 respondentů správně.

18. otázka: Základní složky integrovaného záchranného systému jsou:

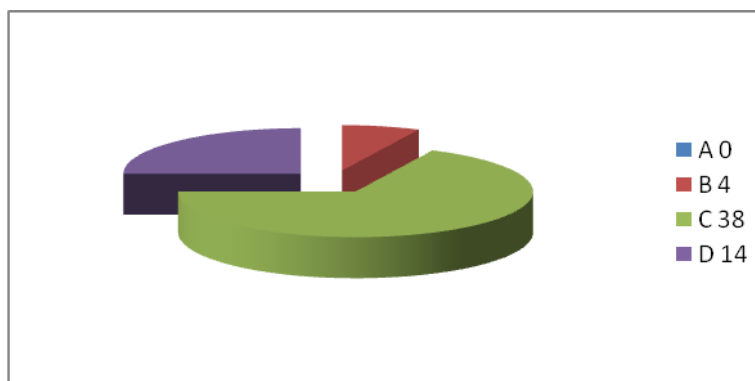


Obrázek 15 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 18

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jaké jsou základní složky integrovaného záchranného systému, odpovědělo 52 respondentů správně.

19. otázka: „Všeobecná výstraha“ je název pro:

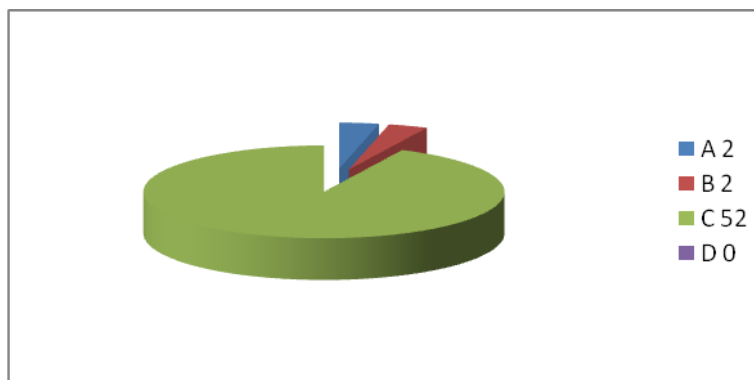


Obrázek 16 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 19

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, „Všeobecná výstraha“ je název pro a vybraná odpověď, odpovědělo 38 respondentů správně.

20. otázka: Jakým způsobem jsou značeny únikové cesty?

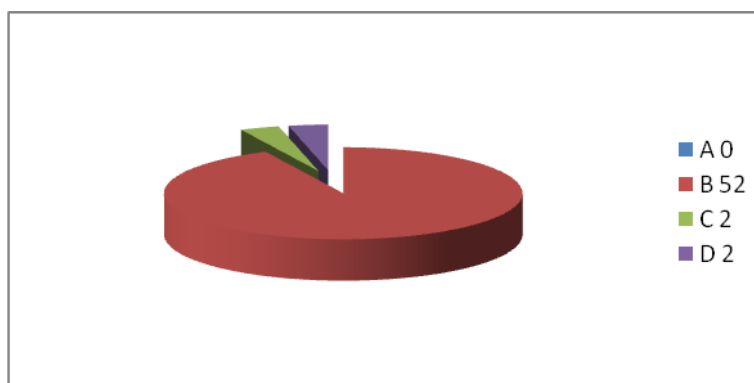


Obrázek 17 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 20

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jakým způsobem jsou značeny únikové cesty, odpovědělo 52 respondentů správně.

21. otázka: V případě velkého požáru, při kterém hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a životů:

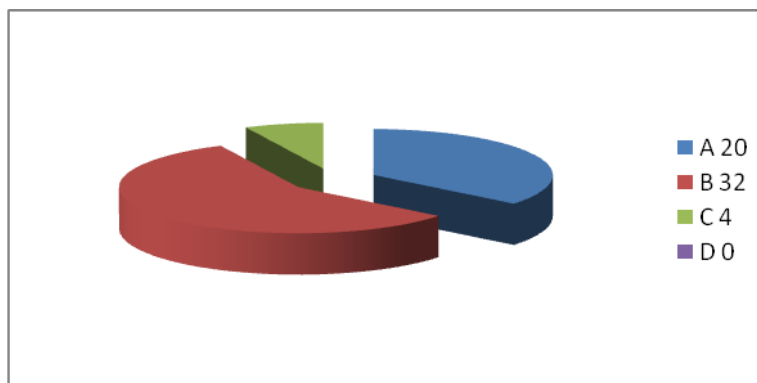


Obrázek 18 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 21

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš v případě velkého požáru, při kterém hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a životů, odpovědělo 52 respondentů správně.

22. otázka: Definuj požár.

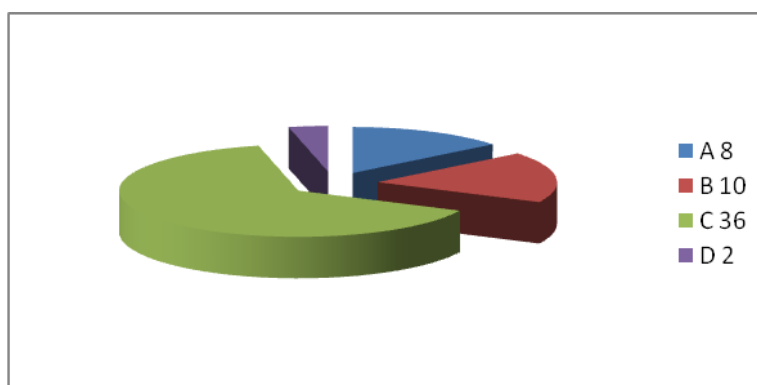


Obrázek 19 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 22

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, definuj požár, odpovědělo 32 respondentů správně.

23. otázka: Mezi vysoce hořlavé látky patří (vyber celou správnou odpověď):

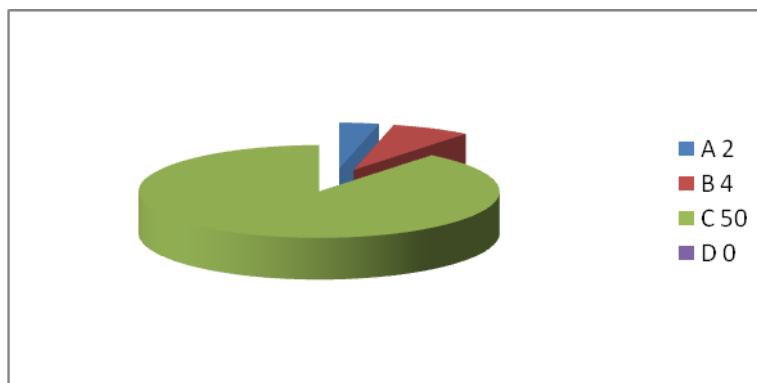


Obrázek 20 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 23

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co patří mezi vysoce hořlavé látky, odpovědělo 36 respondentů správně.

24. otázka: Pokud se nacházíš v budově, kde hoří a kterou již nelze opustit:

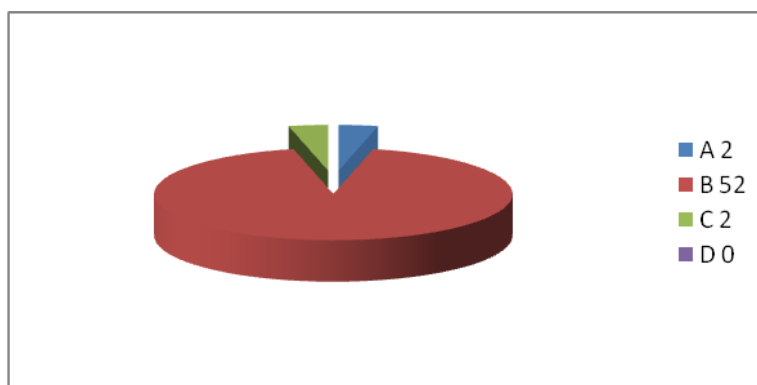


Obrázek 21 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 24

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš, pokud se nacházíš v budově, kde hoří a kterou již nelze opustit, odpovědělo 50 respondentů správně.

25. otázka: Proč zní každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?



Obrázek 22 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 25

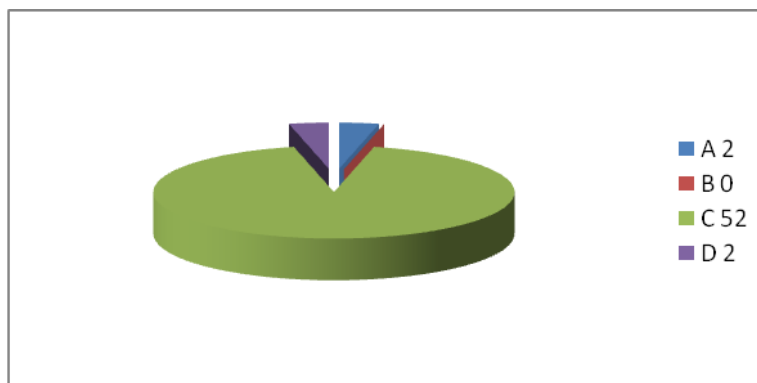
Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, proč zní každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin, odpovědělo 52 respondentů správně.

26. otázka: Při evakuaci školy:

Na otázku, co uděláš při evakuaci školy, odpovědělo 56 respondentů správně. To je 100 % odpovědí správně.

27. otázka: Co uděláš při otravě léky?

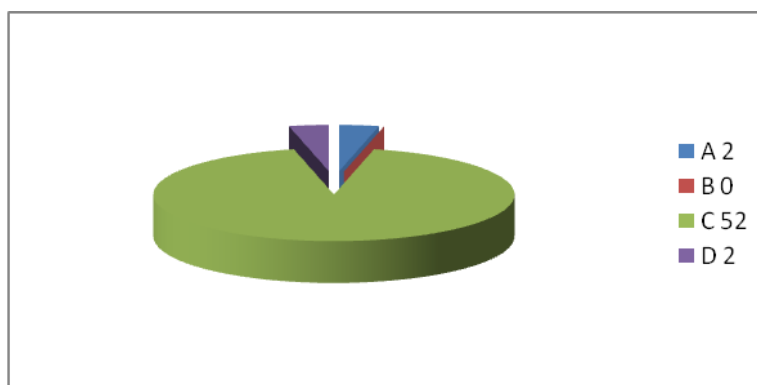


Obrázek 23 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 27

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš při otravě léky, odpovědělo 52 respondentů správně.

28. otázka: Je-li někdo zasažen proudem nízkého napětí, co je potřeba udělat?

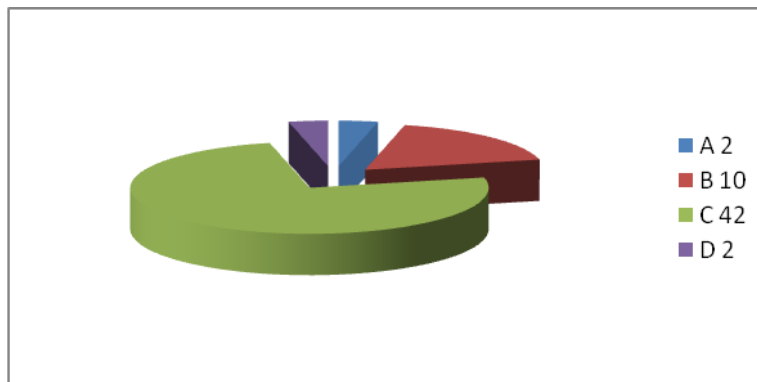


Obrázek 24 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 28

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co je potřeba udělat, je-li někdo zasažen proudem nízkého napětí, odpovědělo 52 respondentů správně.

29. otázka: Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat:

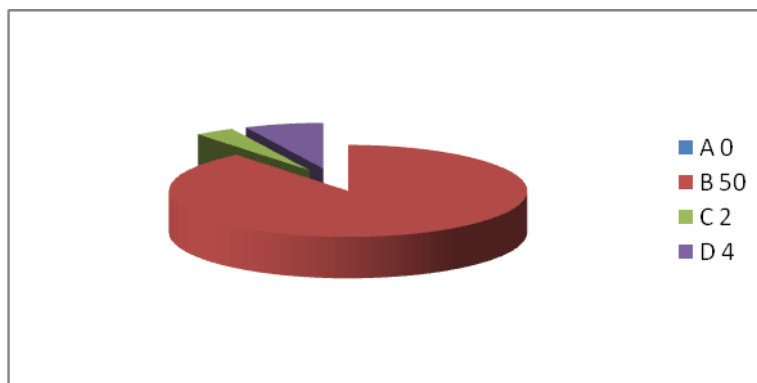


Obrázek 25 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 29

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat a vybraná odpověď, odpovědělo 42 respondentů správně.

30. otázka: Tonoucí je v bezvědomí. Co uděláš?



Obrázek 26 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 30

Zdroj: Vlastní výzkum

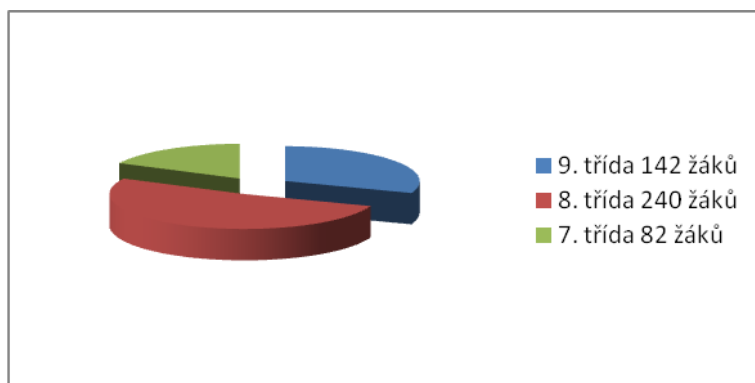
Na otázku, tonoucí je v bezvědomí, co uděláš, odpovědělo 50 respondentů správně.

3.2 Vyhodnocení dotazníku pro žáky 2. stupně základních škol

1. Otázka: Do které základní školy chodíte, napiš adresu (např. ZŠ Okružní 12, Třeboň)?

Tato otázka byla pro upřesnění místa žáka. Odpovědělo z celkového počtu 28 oslovených škol 12 základních škol v regionu.

2. Otázka: Do kterého ročníku chodíte?

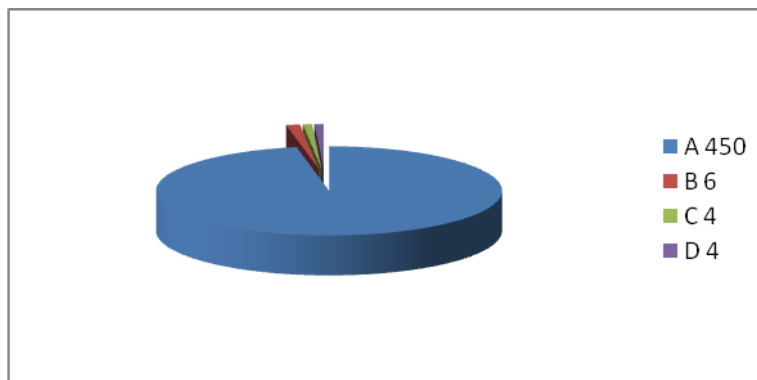


Obrázek 27 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 2

Zdroj: Vlastní výzkum

Celkem se dotazníkového šetření účastnilo 464 žáků. Žáků 9. tříd se odpovědělo 142, z 8. tříd odpovědělo 240 žáků a ze 7. tříd 82 žáků.

3. otázka: Co je evakuační plán?

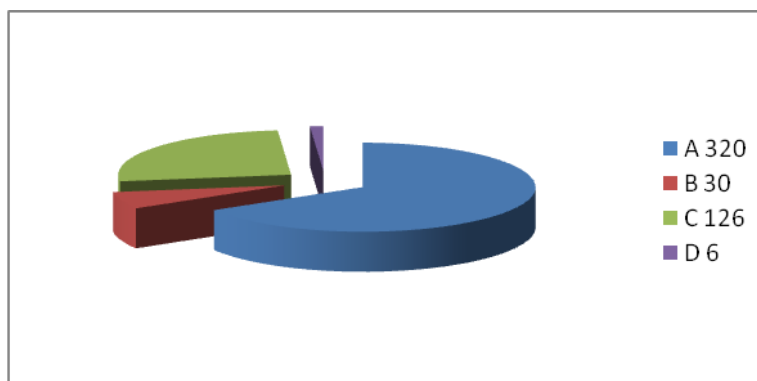


Obrázek 28 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 3

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co je evakuační plán odpovědělo 450 respondentů správně.

4. otázka: Jak zní siréna varující před mimořádnou událostí?

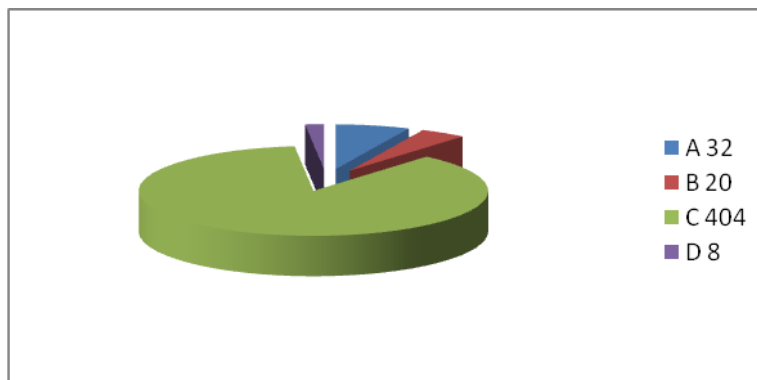


Obrázek 29 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 4

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jak zní siréna varující před mimořádnou událostí, odpovědělo 302 respondentů správně.

5. otázka: Jaké mimořádné události mohou způsobit lidé?

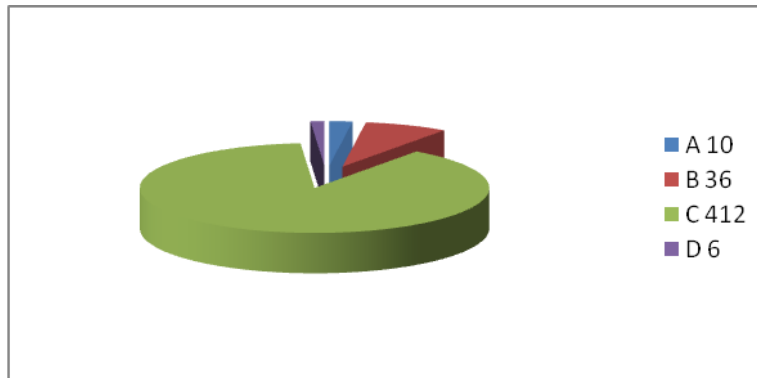


Obrázek 30 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 5

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jak zní siréna varující před mimořádnou událostí, odpovědělo 404 respondentů správně.

6. otázka: Co zahrnuje resuscitace?

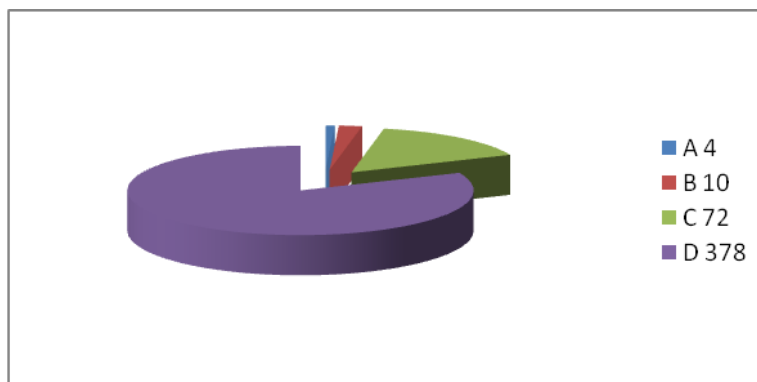


Obrázek 31 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 6

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co zahrnuje resuscitace, odpovědělo 412 respondentů správně.

7. otázka: Vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná.

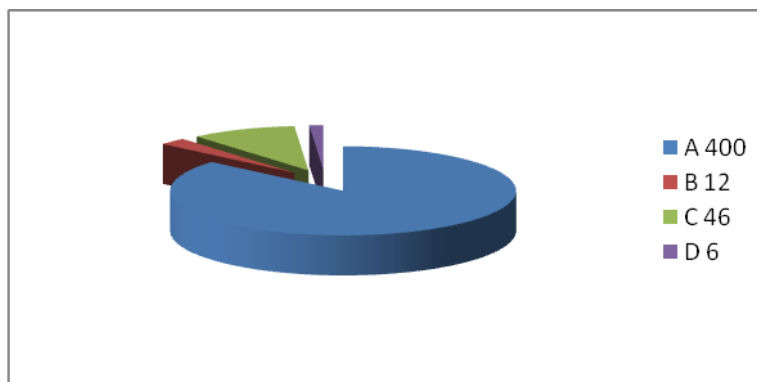


Obrázek 32 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 7

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná, odpovědělo 378 respondentů správně.

8. otázka: Jak budeš zacházet se zraněným, u kterého mohlo dojít díky úrazu k poranění páteře?

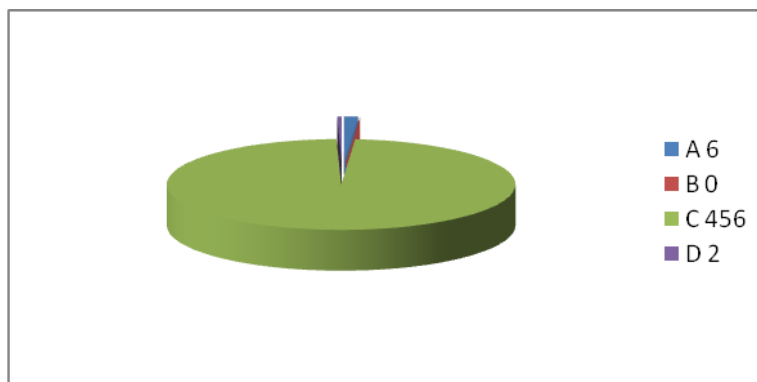


Obrázek 33 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 8

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná, odpovědělo 400 respondentů správně.

9. otázka: Jaké stavy bezprostředně ohrožují život?

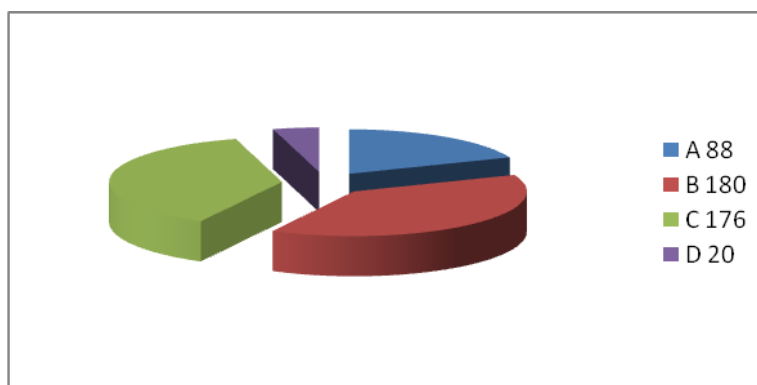


Obrázek 34 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 9

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jaké stavy bezprostředně ohrožují život, odpovědělo 456 respondentů správně.

10. otázka: Víš, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minuty u dospělého člověka?

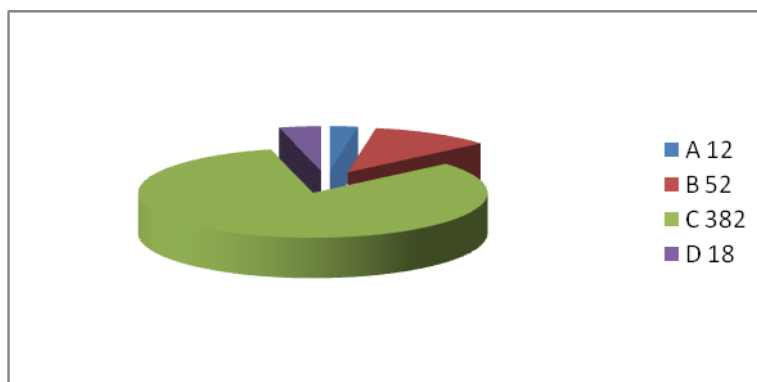


Obrázek 35 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 10

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, víš, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minuty u dospělého člověka, odpovědělo 176 respondentů správně.

11. otázka: Co uděláš, pokud zazní varovný signál "Všeobecná výstraha" a zjevně nejde o povodeň či zemětřesení?

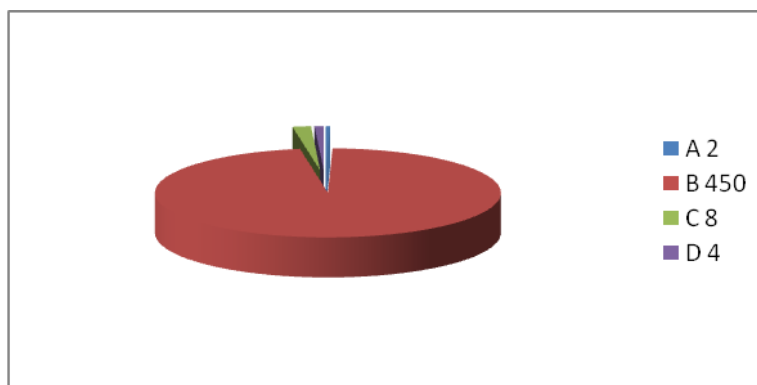


Obrázek 36 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 11

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš, pokud zazní varovný signál "Všeobecná výstraha" a zjevně nejde o povodeň či zemětřesení, odpovědělo 382 respondentů správně.

12. otázka: Evakuace je:

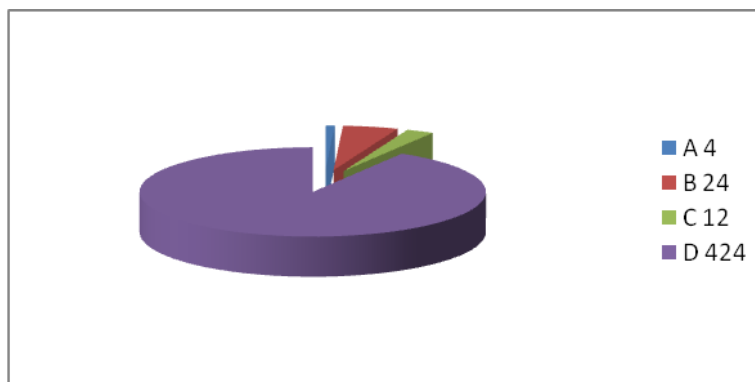


Obrázek 37 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 12

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co je evakuace, odpovědělo 450 respondentů správně.

13. otázka: Která mimořádná událost je vyvolaná zejména negativním působením přírodních sil?

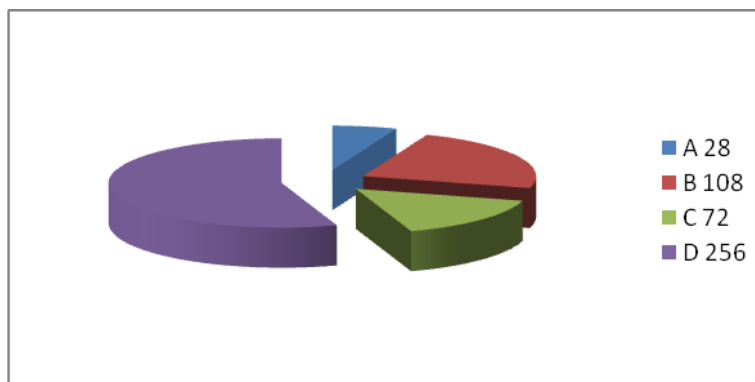


Obrázek 38 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 13

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, která mimořádná událost je vyvolaná zejména negativním působením přírodních sil, odpovědělo 424 respondentů správně.

14. otázka: Mezi možné příčiny mimořádných událostí patří:

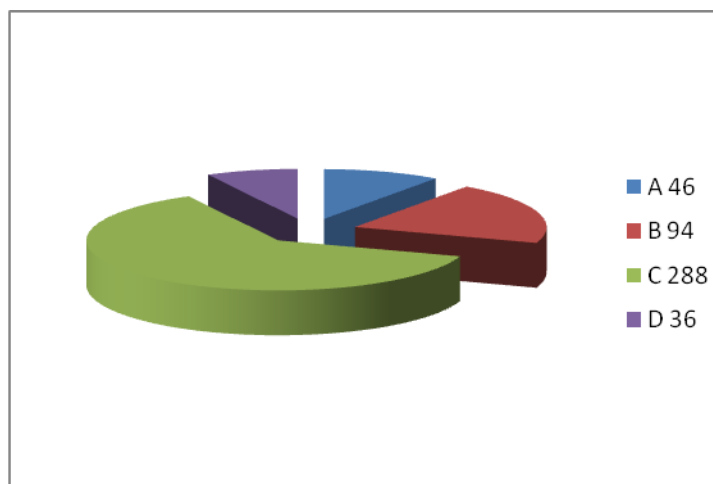


Obrázek 39 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 14

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co patří mezi možné příčiny mimořádných událostí, odpovědělo 108 respondentů správně.

15. otázka: Jak po sobě následují stupně povodňové aktivity?

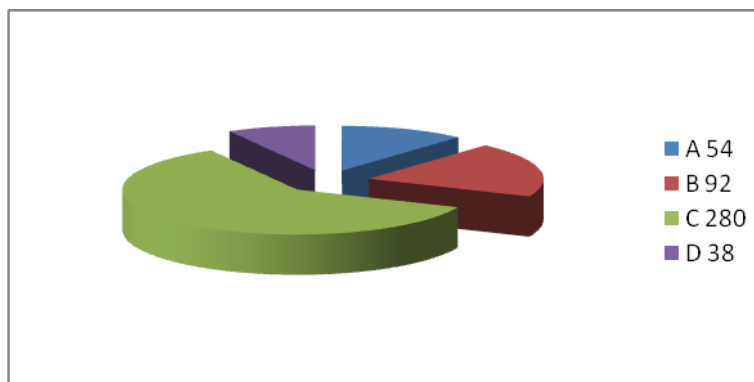


Obrázek 40 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 15

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jak po sobě následují stupně povodňové aktivity, odpovědělo 288 respondentů správně.

16. otázka: Mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené:

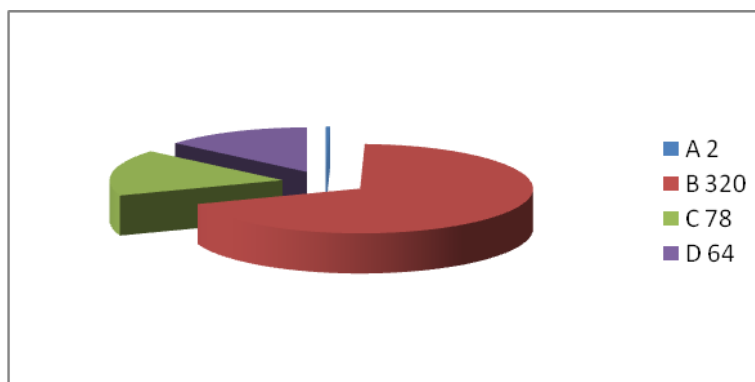


Obrázek 41 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 16

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené a vybraná dopověď, odpovědělo 280 respondentů správně.

17. otázka: Zůstane-li při povodni auto stát ve vodě a ty jsi uvnitř, co uděláš?

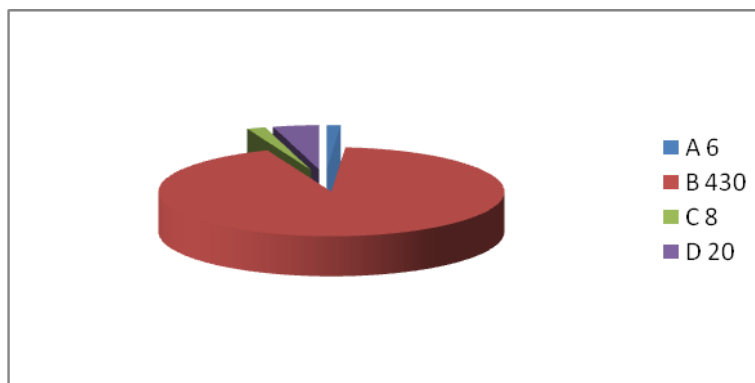


Obrázek 42 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 17

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš, když zůstane při povodni stát auto ve vodě a ty jsi uvnitř, odpovědělo 320 respondentů správně.

18. otázka: Základní složky integrovaného záchranného systému jsou:

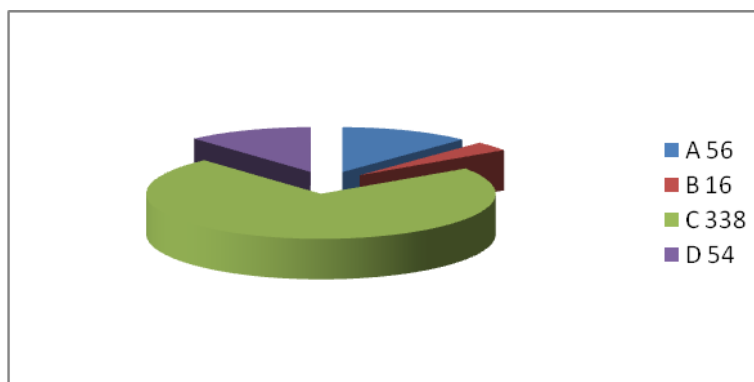


Obrázek 43 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 18

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, jaké jsou základní složky integrovaného záchranného systému, odpovědělo 430 respondentů správně.

19. otázka: „Všeobecná výstraha“ je název pro:

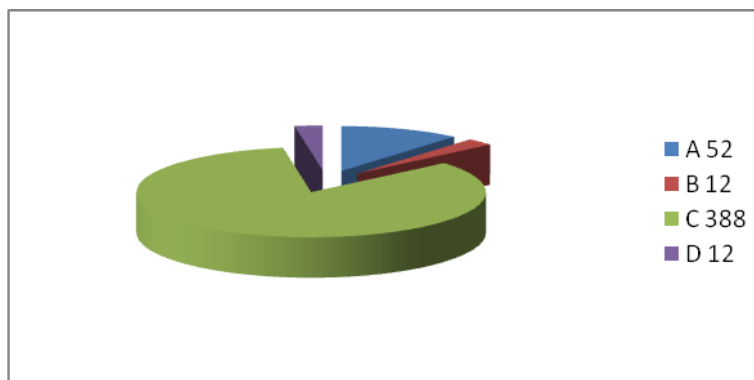


Obrázek 44 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 19

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, „Všeobecná výstraha“ je název pro a vybraná odpověď, odpovědělo 338 respondentů správně.

20. otázka: Jakým způsobem jsou značeny únikové cesty?

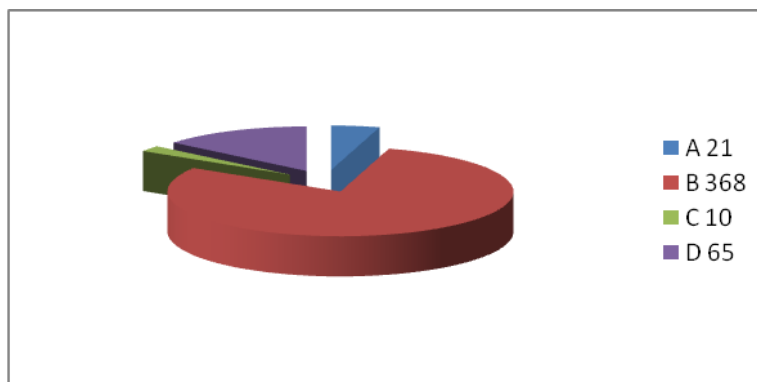


Obrázek 45 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 20

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, Jakým způsobem jsou značeny únikové cesty, odpovědělo 388 respondentů správně.

21. otázka: V případě velkého požáru, při kterém hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a životů:

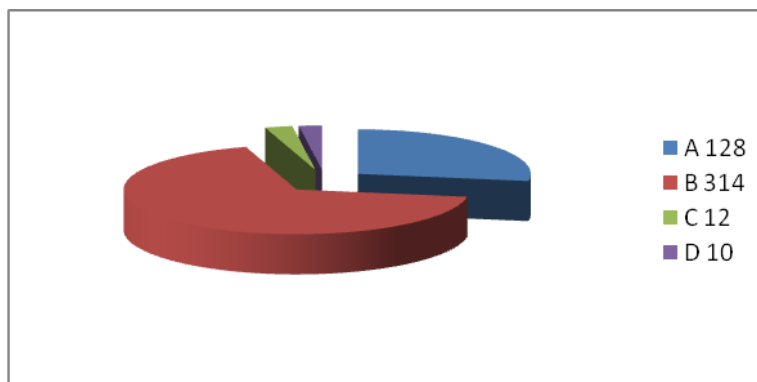


Obrázek 46 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 21

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš v případě velkého požáru, při kterém hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a životů, odpovědělo 368 respondentů správně.

22. otázka: Definuj požár.

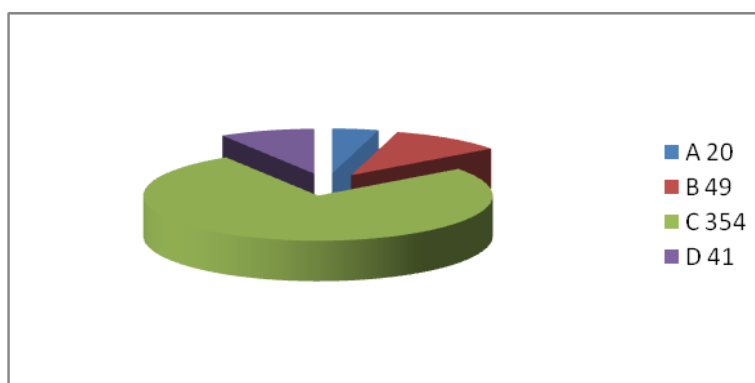


Obrázek 47 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 22

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, definuj požár, odpovědělo 314 respondentů správně.

23. otázka: Mezi vysoce hořlavé látky patří (vyber celou správnou odpověď):

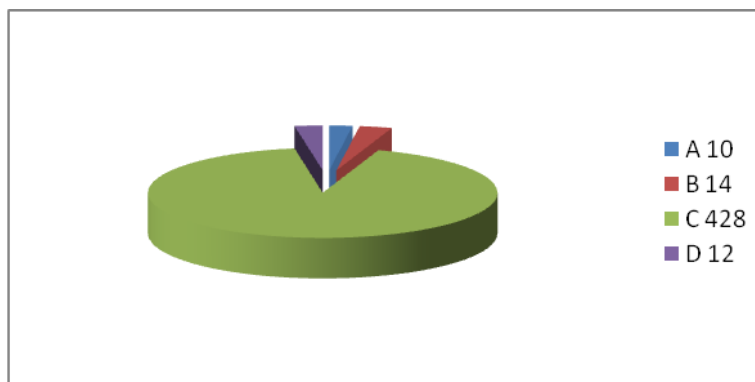


Obrázek 48 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 23

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co patří mezi vysoce hořlavé látky, odpovědělo 354 respondentů správně.

24. otázka: Pokud se nacházíš v budově, kde hoří a kterou již nelze opustit:

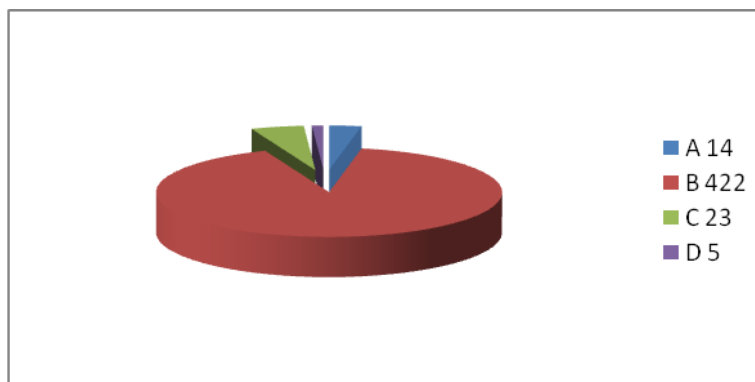


Obrázek 49 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 24

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš, pokud se nacházíš v budově, kde hoří a kterou již nelze opustit, odpovědělo 428 respondentů správně.

25. otázka: Proč zní každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?

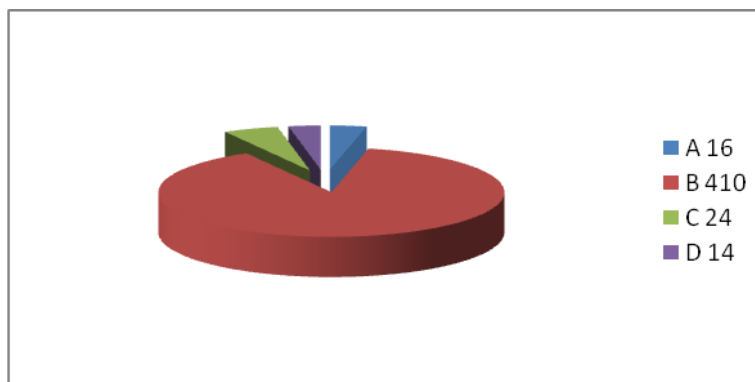


Obrázek 50 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 25

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, proč zní každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin, odpovědělo 422 respondentů správně.

26. otázka: Při evakuaci školy:

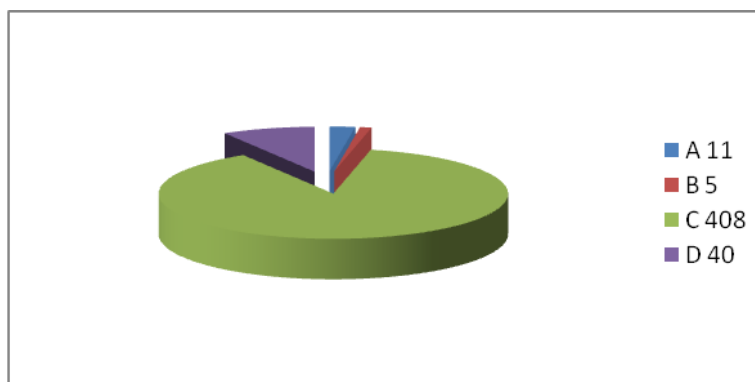


Obrázek 51 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 26

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš při evakuaci školy, odpovědělo 410 respondentů správně.

27. otázka: Co uděláš při otravě léky?

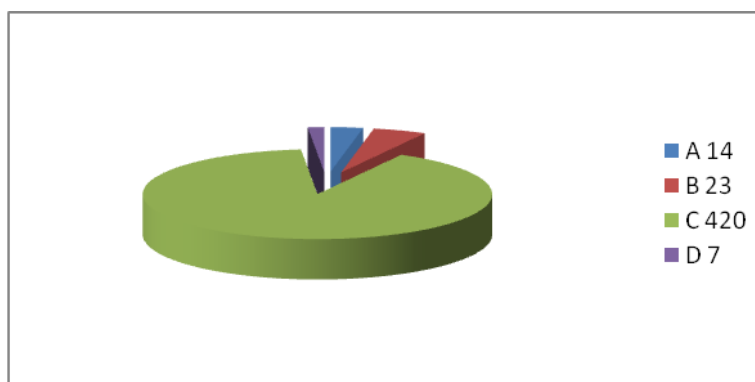


Obrázek 52 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 27

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co uděláš při otravě léky, odpovědělo 408 respondentů správně.

28. otázka: Je-li někdo zasažen proudem nízkého napětí, co je potřeba udělat?

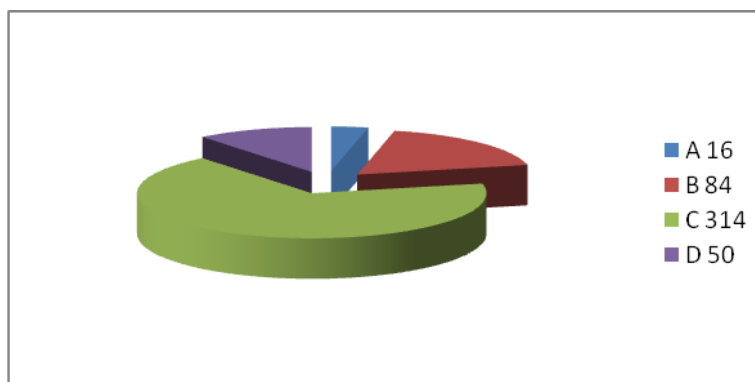


Obrázek 53 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 28

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, co je potřeba udělat, je-li někdo zasažen proudem nízkého napětí, odpovědělo 420 respondentů správně.

29. otázka: Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat:

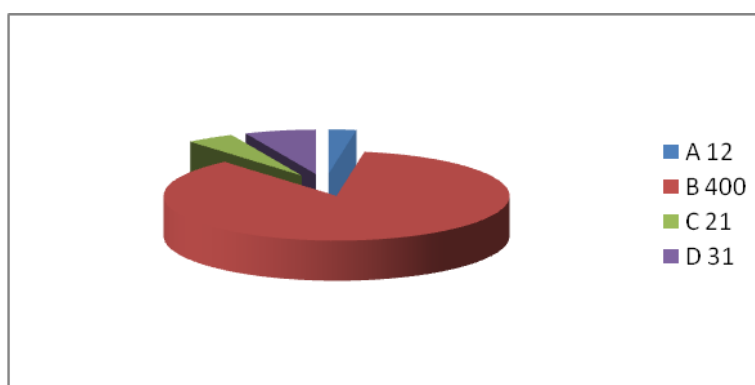


Obrázek 54 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 29

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat a vybraná odpověď, odpovědělo 314 respondentů správně.

30. otázka: Tonoucí je v bezvědomí. Co uděláš?



Obrázek 55 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 30

Zdroj: Vlastní výzkum

Na otázku, tonoucí je v bezvědomí, co uděláš, odpovědělo 400 respondentů správně.

3.3 Statistické vyhodnocení

3.3.1 Výsledky statistického šetření u pedagogických pracovníků

Tato kapitola obsahuje výsledky šetření u pedagogických pracovníků v ORP Tábor, Soběslav v oblasti znalostí ochrany obyvatelstva.

Formulace statistického šetření

Vymezení základních pojmů:

Hromadný náhodný jev HNJ – znalosti pedagogických pracovníků

Statistický znak SZ – počet správných odpovědí v dotazníku

Hodnoty statistického znaku – 0-28

Statistická jednotka SJ – pedagogický pracovník

Základní statistický soubor ZSS – 56 pedagogických pracovníků

Škálování

Test zjišťující znalosti obsahoval 28 hodnocených otázek, za každou správnou odpověď byl udělen 1 bod. Bodové hodnocení se pohybovalo od 15 do 28 bodů. Celkem bylo provedeno 56 měření. Počet prvků škály byl určen pomocí Sturgessova pravidla:

$$k = 1 + 3,3 \log n$$

$$k = 1 + 3,3 \log_{56} = 6,7$$

Výsledek ukazuje na 6 nebo 7 prvků škály, bylo tedy zvoleno 6 prvků škály (tabulka 1).

Tabulka 1 Škálování výsledků pedagogických pracovníků

Prvky škály	Počet správných odpovědí	Počet pedagog. pracovníků
1	18 a méně	6
2	19 - 20	7
3	21 - 22	8
4	23 - 24	16
5	25 - 26	13
6	27 a více	6

Zdroj: Vlastní výzkum

Elementární statistické zpracování pedagogických pracovníků

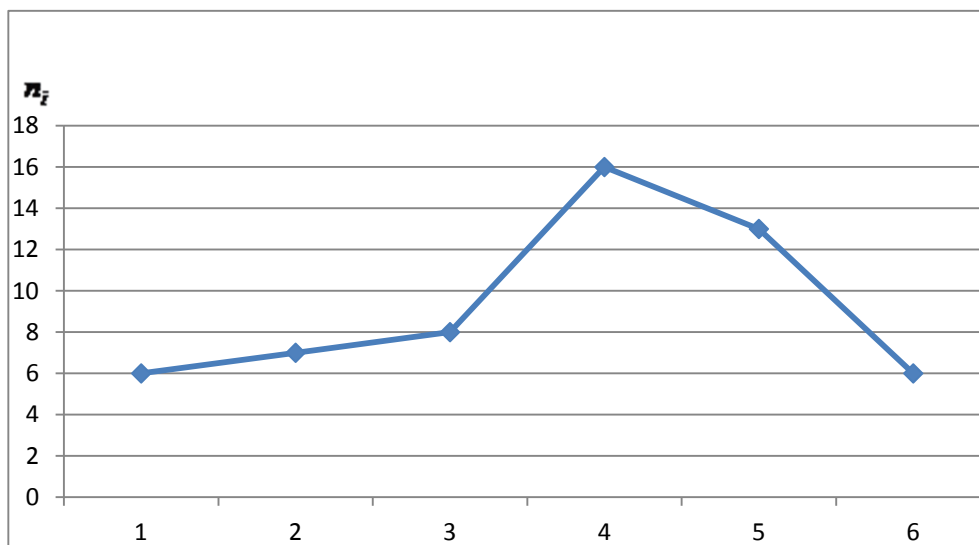
a) Tabulka

Tabulka 2 Elementární statistické zpracování znalostí pedagogických pracovníků

x_i	<i>interval</i>	x_i <i>střed intervalu</i>	n_i	n_i/n	$\sum n_i/n$	$n_i x_i$	$n_i x_i^2$
1	18 a méně	17,5	6	0,11	0,11	105	1837,5
2	19 - 20	19,5	7	0,125	0,235	136,5	2261,75
3	21 - 22	21,5	8	0,14	0,375	172	3698
4	23 - 24	23,5	16	0,285	0,66	376	8836
5	25 - 26	25,5	13	0,23	0,89	331,5	8453,25
6	27 a více	27,5	6	0,11	1	165	4537,5
			$\Sigma = 56$	$\Sigma = 1$		1286	29624

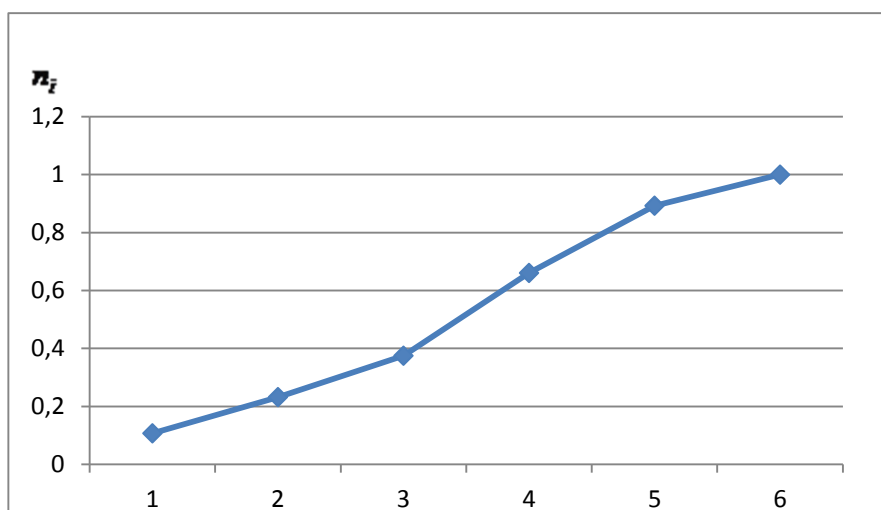
Zdroj: Vlastní výzkum

b) Empirické rozdělení četností



Obrázek 56 Polygon absolutních četností u pedagogických pracovníků

Zdroj: Vlastní výzkum



Obrázek 57 Polygon kumulativních u četností pedagogických pracovníků

Zdroj: Vlastní výzkum

c) Empirické parametry

Parametr polohy (obecný moment 1. řádu = aritmetický průměr)

$$O_1 = \frac{1}{n} \sum n_i x_i$$

$$O_1 = \frac{1}{56} \sum n_i x_i = 22,96$$

Obecný moment 2. řádu

$$O_2 = \frac{1}{n} \sum n_i x_i^2$$

$$O_2 = \frac{1}{56} \sum n_i x_i^2 = 529$$

Parametr variability (centrální moment 2. řádu)

$$C_2 = O_2 - O_1^2 = 1,84$$

Směrodatná odchylka

$$S_x = \sqrt{C_2} = 1,36$$

Testování hypotézy o střední hodnotě

Pro potřeby ověření hypotézy byl proveden jednovýběrový t-test, který bude výsledky statistického šetření srovnávat se stanovenou 70 % úspěšností. Počet dotazovaných pedagogů je větší než 30 a tudíž dostatečný k tomu, abychom rozdělení dat považovali za normální.

K ověření stanovené hypotézy bude použita nulová a alternativní hypotéza:

H_0 – Znalosti pedagogických pracovníků v ORP Tábor, Soběslav v oblasti ochrany obyvatelstva jsou rovny 70 %;

H_a – Znalosti pedagogických pracovníků v ORP Tábor, Soběslav v oblasti ochrany obyvatelstva nejsou rovny 70 %;

Pro výpočet budou použity vypočtené hodnoty empirických parametrů $O_I = \mu = 22,96$ – tedy průměrný počet správných odpovědí u pedagogických pracovníků je roven 23 bodům, což odpovídá 82 % úspěšnosti. $S_x = 1,36$, což odpovídá 0,05

$$t_{\text{exp}} = \frac{\mu - \mu_0}{S_x} \sqrt{n}$$

$$W = (-\infty; -t_{n-1} \left(\frac{\alpha}{2} \right)) \cup \left(t_{n-1} \left(\frac{\alpha}{2} \right); \infty \right)$$

Jelikož hodnota $t_{\text{exp}} = 17,96$ je prvkem kritického oboru W , je nutno přijmout alternativní hypotézu H_a – Znalosti pedagogických pracovníků v ORP Tábor, Soběslav v oblasti ochrany obyvatelstva nejsou rovny 70 %. Z toho vyplývá, že znalosti pedagogických pracovníků jsou statisticky významně vyšší.

3.3.2 Výsledky statistického šetření u žáků 2. stupně ZŠ

Tato kapitola obsahuje výsledky šetření u žáků 2. stupně ZŠ v ORP Tábor, Soběslav v oblasti znalostí ochrany obyvatelstva.

Formulace statistického šetření

Vymezení základních pojmů:

Hromadný náhodný jev HNJ – znalosti žáků 2. stupně ZŠ

Statistický znak SZ – počet správných odpovědí v dotazníku

Hodnoty statistického znaku – 0-28

Statistická jednotka SJ – žák 2. stupně ZŠ

Základní statistický soubor ZSS – 464 žáků 2. stupně ZŠ

Škálování

Test zjišťující znalosti obsahoval 28 hodnocených otázek, za každou správnou odpověď byl udělen 1 bod. Bodové hodnocení se pohybovalo od 13 do 28 bodů. Celkem bylo provedeno 464 měření. Počet prvků škály byl ponechán stejný, jako v případě pedagogických pracovníků.

Tabulka 3 Škálování výsledků žáků 2. stupně ZŠ

Prvky škály	Počet správných odpovědí	Počet žáků 2. stupně ZŠ
1	18 a méně	6
2	19 - 20	7
3	21 - 22	8
4	23 - 24	16
5	25 - 26	13
6	27 a více	6

Zdroj: Vlastní výzkum

Elementární statistické zpracování pedagogických pracovníků

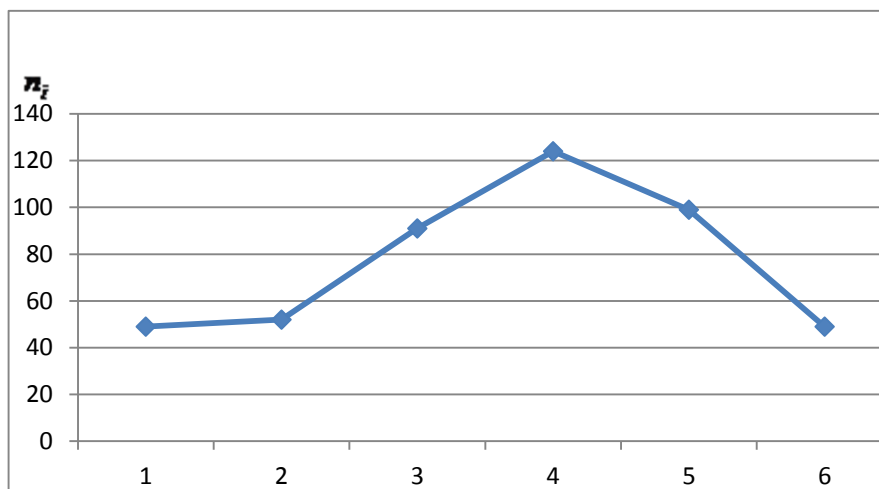
a) Tabulka

Tabulka 4 Elementární statistické zpracování znalostí žáků 2. stupně ZŠ

x_i	<i>interval</i>	x_i <i>střed intervalu</i>	n_i	n_i/n	$\sum n_i/n$	$n_i x_i$	$n_i x_i^2$
1	18 a méně	17,5	49	0,11	0,11	857,5	15006,25
2	19 - 20	19,5	52	0,11	0,22	1014	19773
3	21 - 22	21,5	91	0,19	0,41	1956,5	42064,75
4	23 - 24	23,5	124	0,27	0,68	2914	68479
5	25 - 26	25,5	99	0,21	0,89	2524,5	64374,75
6	27 a více	27,5	49	0,11	1	1347,5	37056,25
			Σ 464	Σ 1		10614	246754

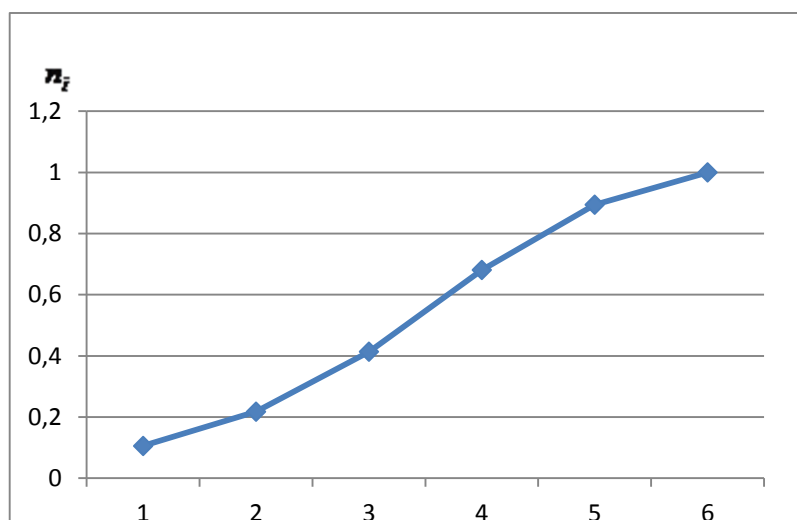
Zdroj: Vlastní výzkum

b) Empirické rozdělení četností



Obrázek 58 Polygon empirického rozdělení absolutních četností žáků 2. stupně ZŠ

Zdroj: Vlastní výzkum



Obrázek 59 Polygon empirického rozdělení kumulativních četností žáků 2. stupně ZŠ

Zdroj: Vlastní výzkum

c) Empirické parametry

Parametr polohy (obecný moment 1. řádu = aritmetický průměr)

$$O_1 = \frac{1}{n} \sum n_i x_i$$

$$O_1 = \frac{1}{464} \sum n_i x_i = 22,88$$

Obecný moment 2. řádu

$$O_2 = \frac{1}{n} \sum n_i x_i^2$$

$$O_2 = \frac{1}{464} \sum n_i x_i^2 = 531,8$$

Parametr variability (centrální moment 2. řádu)

$$C_2 = O_2 - O_1^2 = 8,31$$

Směrodatná odchylka

$$S_x = \sqrt{C_2} = 2,88$$

Testování hypotézy o střední hodnotě

Pro potřeby ověření hypotézy byl proveden jednovýběrový t-test, který bude výsledky statistického šetření srovnávat se stanovenou 70 % úspěšností. Počet dotazovaných žáků je větší než 30 a tudíž dostatečný k tomu, abychom rozdělení dat považovali za normální.

K ověření stanovené hypotézy bude použita nulová a alternativní hypotéza:

H_0 – Znalosti žáků základních škol v ORP Tábor, Soběslav v oblasti ochrany obyvatelstva jsou rovny 70 %;

H_a – Znalosti žáků základních škol v ORP Tábor, Soběslav v oblasti ochrany obyvatelstva nejsou rovny 70 %;

Pro výpočet budou použity vypočtené hodnoty empirických parametrů $O_I = \mu = 22,88$ – tedy průměrný počet správných odpovědí u žáků je roven 23 bodům, což odpovídá 82% úspěšnosti. $S_x = 2,88$, což odpovídá 1

$$t_{\text{exp}} = \frac{\mu - \mu_0}{S_x} \sqrt{n}$$

$$W = (-\infty; -t_{n-1}\left(\frac{\alpha}{2}\right)) \cup \left(t_{n-1}\left(\frac{\alpha}{2}\right); \infty\right)$$

Jelikož hodnota $t_{\text{exp}} = 258,5$ je prvkem kritického oboru W , je nutno přijmout alternativní hypotézu H_a – Znalosti žáků základních škol v ORP Tábor, Soběslav v oblasti ochrany obyvatelstva nejsou rovny 70 %. Z toho vyplývá, že znalosti žáků základních škol jsou statisticky významně vyšší.

4 Diskuze

V této části budu komentovat hlavní výsledky práce.

4.1 Diskuze ke školám

Pro účely práce jsem si zvolil oblast vzdělávání pedagogických pracovníků z řad základních škol. Vybral jsem si region pro mne blízký a to obce s rozšířenou působností Tábor a Soběslav. Již na začátku jsem byl upozorněn na horší přístup škol na možný prováděný výzkum. Protože jsem také pedagog, myslel jsem si, že to nebude pravda. Během výzkumu a na konci jsem se však utvrdil v malé spolupráci základních škol.

Bylo osloveno celkem 28 základních škol v regionu Tábor a Soběslav. Z celkového počtu 28 základních škol se mnou spolupracovalo pouze 12 základních škol v tomto regionu. Což je pouze necelých 43 %. Pravdou je, že mnoho ředitelů a ředitelek škol se mi omlouvalo, pro velkou vytíženost a spousty žádostí na výzkumné práce nejsou schopny vyplnit či spolupracovat na mém výzkumu. Na druhou stranu mě velmi příjemně překvapila základní škola Sudoměřice u Bechyně, která mi vyplnila a odeslala výsledky šetření v několika dnech od žádosti. Další příjemným překvapením, byl přístup vedení obou základních škol ve Veselí nad Lužnicí, kde jsem obdržel ucelené informace o výuce v oblasti ochrany obyvatelstva. Protože se problematika ochrany obyvatelstva vyučuje i v dalších předmětech, kterými jsou: výchova k občanství, fyzika, chemie, zeměpis, přírodopis, výchova ke zdraví, tělesná výchova, tak jsem získal výsledky od celkem 56 pedagogických pracovníků a to i přes účast 12 základních škol v dotazníkovém šetření. Při přípravném šetření, které jsem prováděl před konečným dotazníkovým šetřením, jsem byl upozorněn některými pedagogy na možnost účasti 7 ročníků základních tříd mého šetření. Jednalo se o to, že již danou problematiku měla základní škola 7 ročníku probránu. Na základě této skutečnosti jsem provedl opravu dotazníku a zařadil i možnost účasti 7 ročníků mého dotazníkového šetření.

Celkem bylo vráceno 464 vyplněných dotazníků od žáků základních škol a z toho bylo 82 žáků 7 tříd základních škol. Což je více jak 17 procent dotazovaných žáků základních škol. Toto bylo pro mne dost překvapujícím údajem.

Hypotéza 1: 70 % pedagogických pracovníků je připraveno k výuce v oblasti ochrany obyvatelstva.

Hypotéza 2: 70 % pedagogických pracovníků předává stanovené informace v oblasti ochrany obyvatelstva studentům.

4.2 Hypotézy

Hypotéza 1

Na 3. otázku, co je evakuační plán odpovědělo 56 respondentů správně, to je 100 % odpovědí správně. Všichni pedagogičtí pracovníci znají evakuační plán.

Na 4. otázku, jak zní siréna varující před mimořádnou událostí, odpovědělo 36 respondentů správně. 12 dotazovaných odpovědělo, že siréna varující před mimořádnou událostí zní rovným tónem v délce 140 vteřin, 2 dotazovaní odpověděli kolísavý tón v délce 20 vteřin a 2 dotazovaní odpověděli rovným tónem v délce 20 vteřin. Správně odpovědělo 64 % dotazovaných (Obrázek 1).

Na 5. otázku, jaké mimořádné události mohou způsobit lidé, odpovědělo 52 respondentů správně. 4 dotazovaní odpověděli stávka, koncert populární skupiny a pád horolezce ze skály. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 2).

Na 6. otázku, co zahrnuje resuscitace, odpovědělo 44 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli zajištění tepla, tekutin a tisících prostředků, 4 dotazovaní odpověděli podložení nohou, zaklonění hlavy a zajištění, aby měl postižený otevřené oči a 6 dotazovaných odpovědělo komunikování s postiženým, otočení ho na bok, zajištění tekutin. Správně odpovědělo necelých 79 % dotazovaných (Obrázek 3).

Na 7. otázku, vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná, odpovědělo 40 respondentů správně. 2 dotazovaní vybrali čísla 113, 155, 159, 150, 158, 2 dotazovaní vybrali čísla 150, 157, 156, 158, 112 a 6 dotazovaných vybralo čísla 155, 112, 158, 154, 150. Správně odpovědělo 71 % dotazovaných (Obrázek 4).

Na 8. otázku, jak budeš zacházet se zraněným, u kterého mohlo dojít díky úrazu k poranění páteře, odpovědělo 42 respondentů správně. 10 dotazovaných odpovědělo: přetočím ho na břicho a 4 dotazovaní odpověděli: posadím ho na židli. Správně odpovědělo 75 % dotazovaných (Obrázek 5).

Na 9. otázku, jaké stavy bezprostředně ohrožují život, odpovědělo 54 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli rýma, kašel, nachlazení. Správně odpovědělo 96 % dotazovaných (Obrázek 6).

Na 10. otázku, víš, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minuty u dospělého člověka, odpovědělo 16 respondentů správně. 24 dotazovaných odpovědělo 50 stlačení, 12 dotazovaných odpovědělo 70 stlačení a 4 dotazovaní odpověděli 150 stlačení hrudníku. Správně odpovědělo necelých 29 % dotazovaných (Obrázek 7). Výsledek je velmi významný. V této oblasti je vysoká neznalost.

Na 11. otázku, co uděláš, pokud zazní varovný signál "Všeobecná výstraha" a zjevně nejde o povodeň či zemětřesení, odpovědělo 36 respondentů správně. 6 dotazovaných odpovědělo – vyběhnu na ulici a zjišťuji, co se děje a na ulici zůstanu do příjezdu záchranářů. 6 dotazovaných odpovědělo, že vběhnou do nejbližší budovy a z okna volají o pomoc a 8 dotazovaných odpovědělo, že se ukryjí v budově, nechají otevřená okna a dveře, počkají na příjezd záchranářů. Správně odpovědělo 64 % dotazovaných (Obrázek 8).

Na 12. otázku, co je evakuace, odpovědělo 50 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli příjezd záchranářů, 4 odpověděli dokumentace škod vzniklých při havárii. Správně odpovědělo celkem 89 % dotazovaných (Obrázek 9).

Na 13. otázku, která mimořádná událost je vyvolaná zejména negativním působením přírodních sil, odpovědělo 48 respondentů správně. 8 dotazovaných odpovědělo teroristický útok. Správně odpovědělo celkem 86 % dotazovaných (Obrázek 10).

Na 14. otázku, co patří mezi možné příčiny mimořádných událostí, odpovědělo 24 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli ztráta na majetku a škody na životním prostředí, 14 dotazovaných odpovědělo škody na životním prostředí a ztráta lidského zdraví a 16 dotazovaných odpovědělo, že živelní pohroma a ohrožení lidského života. Správně odpovědělo 43 % dotazovaných (Obrázek 11). Výsledek je velmi významný. V této oblasti je vysoká neznalost.

Na 15. otázku, jak po sobě následují stupně povodňové aktivity, odpovědělo 48 respondentů správně. 4 dotazovaní odpověděli, že po sobě následují v pořadí stav pohotovosti, stav ohrožení, stav bdělosti, 4 dotazovaní odpověděli, že po sobě následují stav ohrožení, stav bdělosti, stav pohotovosti. Správně odpovědělo 86 % dotazovaných (Obrázek 12).

Na 16. otázku, mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené a vybraná dopověď, odpovědělo 36 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli letními lijáky, 6 dotazovaných odpovědělo jarním táním ledu a 12 dotazovaných odpovědělo zimními pohyby ker v korytech řek. Správně odpovědělo 64 % dotazovaných (Obrázek 13).

Na 17. otázku, co uděláš, když zůstane při povodni stát auto ve vodě a ty jsi uvnitř, odpovědělo 38 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že v něm počkají do příjezdu policie, 10 dotazovaných odpovědělo, že v něm počkají do příjezdu hasičů a 6 dotazovaných odpovědělo, že utěsní okna a dveře a počkají v autě do doby, než voda opadne. Správně odpovědělo 68 % dotazovaných (Obrázek 14).

Na 18. otázku, jaké jsou základní složky integrovaného záchranného systému, odpovědělo 52 respondentů správně. 4 dotazovaní odpověděli prezident ČR, bezpečnostní technik, požární preventista. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 15).

Na 19. otázku, „Všeobecná výstraha“ je název pro a Varovný signál, odpovědělo 38 respondentů správně. 4 dotazovaní odpověděli, že je to nouzový signál a 14 dotazovaných odpovědělo, že je to signál SOS. Správně odpovědělo 68 % dotazovaných (Obrázek 16).

Na 20. otázku, jakým způsobem jsou značeny únikové cesty, odpovědělo 52 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli červenými cedulkami s šipkami a 2 dotazovaní odpověděli modrými cedulkami se symbolem červeného kříže. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 17).

Na 21. otázku, co uděláš v případě velkého požáru, při kterém hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a životů, odpovědělo 52 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že si toho nebudou všimnout a utečou a 2 dotazovaní odpověděli, že zavolají hasiče a vrátí se do hořícího domu pro pejska. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 18).

Na 22. otázku, definuj požár, odpovědělo 32 respondentů správně. 20 dotazovaných odpovědělo, že je to proces, při kterém mezi sebou navzájem reagují hořlavá látka a oxidační prostředek. 4 dotazovaní uvedli, že je to lidmi řízené a ohraničené hoření. Správně odpovědělo 57 % dotazovaných (Obrázek 19). Výsledek je významný. V této oblasti je vyšší neznalost.

Na 23. otázku, co patří mezi vysoce hořlavé látky, odpovědělo 36 respondentů správně. 8 dotazovaných odpovědělo ropné produkty a kovy, 10 dotazovaných odpovědělo PVC a kyseliny a 2 dotazovaní uvedli zemní plyn a kovy. Správně odpovědělo 64 % dotazovaných (Obrázek 20).

Na 24. otázku, co uděláš, pokud se nacházíš v budově, kde hoří a kterou již nelze opustit, odpovědělo 50 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že podlehnou panice a zmateně budou reagovat na vzniklou situaci a 4 dotazovaní uvedli, že se uzavřou v utěsněné místnosti co nejbližší požáru. Správně odpovědělo 89 % dotazovaných (Obrázek 21).

Na 25. otázku, proč zní každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin, odpovědělo 52 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že nás varují před nebezpečím a 2 dotazovaní uvedli, že se svolávají hasiči na pravidelné cvičení. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 22).

Na 26. otázku, co uděláš při evakuaci školy, odpovědělo 56 respondentů správně. Správně odpověděli všichni dotazovaní. To je 100 % odpovědí správně.

Na 27. otázku, co uděláš při otravě léky, odpovědělo 52 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že podají postiženému dostatek tekutin a 2 dotazovaní uvedli, že u postiženého vyvolají zvracení a uloží ho do postele. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 23).

Na 28. otázku, co je potřeba udělat, je-li někdo zasažen proudem nízkého napětí, odpovědělo 52 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že ho vezmou za ruku a odvedou ho od elektrického proudu, 2 dotazovaní odpověděli, že přeruší slovní kontakt s postiženým. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 24).

Na 29. otázku, setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat, zajistím, aby si neublížil, odpovědělo 42 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že raději neudělají nic, 10 dotazovaných odpovědělo, že mu zajistí dostatek tekutin a 2 dotazovaní odpověděli, že mu podají kostku cukru. Správně odpovědělo 75 % dotazovaných (Obrázek 25).

Na 30. otázku, tonoucí je v bezvědomí, co uděláš, odpovědělo 50 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že ho přikryjí dekou, aby mu nebyla zima a 4 dotazovaní odpověděli, že ho budou bouchat do zad, aby vyplivl vodu, a odvedou ho k lékaři. Správně odpovědělo 89 % dotazovaných (Obrázek 26).

Celkový přehled odpovědí pedagogických pracovníků (Obrázek 60).

Hypotéza 1: 70 % pedagogických pracovníků, je připraveno k výuce v oblasti ochrany obyvatelstva byla potvrzena. Po matematickém zpracování, tedy sečtení a vypočtení přijatých odpovědí je konečná hodnota 78,83 %. Také ze statistického zpracování vyplývá, že znalosti pedagogických pracovníků jsou statisticky významnější, mají větší znalosti, než bylo stanoveno.

Hypotéza 2

Na 3. otázku, co je evakuační plán odpovědělo 450 respondentů správně. 6 dotazovaných odpovědělo, že je to plán městské hromadné dopravy, 4 dotazovaní odpověděli, že je to plán ředitele školy na mimoškolní akce a 4 dotazovaní odpověděli, že je to plán města. Správně odpovědělo 97 % dotazovaných (Obrázek 28).

Na 4. otázku, jak zní siréna varující před mimořádnou událostí, odpovědělo 302 respondentů správně. 126 dotazovaných odpovědělo, že siréna varující před mimořádnou událostí zní rovným tónem v délce 140 vteřin, 30 dotazovaných odpovědělo, že je to kolísavý tón v délce 20 vteřin a 6 dotazovaných odpověděl, že je to rovný tón v délce 20 vteřin. Správně odpovědělo 65 % dotazovaných (Obrázek 29).

Na 5. otázku, jaké mimořádné události mohou způsobit lidé, odpovědělo 404 respondentů správně. 32 dotazovaných odpovědělo, že jsou to mimořádné prázdniny, fotbalový zápas a chytání ryb. 20 dotazovaných odpovědělo - stávka, koncert populární skupiny a pád horolezce ze skály a 8 dotazovaných odpovědělo sněhové bouře, záplavy, pád meteoritu. Správně odpovědělo 87 % dotazovaných (Obrázek 30).

Na 6. otázku, co zahrnuje resuscitace, odpovědělo 412 respondentů správně. 10 dotazovaných odpovědělo zajištění tepla, tekutin a tisících prostředků, 36 dotazovaných odpovědělo podložení nohou, zaklonění hlavy a zajištění, aby měl postižený otevřené oči a 6 dotazovaných odpovědělo komunikování s postiženým, otočení ho na bok, zajištění tekutin. Správně odpovědělo necelých 89 % dotazovaných (Obrázek 31).

Na 7. otázku, vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná, odpovědělo 412 respondentů správně. 4 dotazovaní vybrali čísla 113, 155, 159, 150, 158. 10 dotazovaných vybralo čísla 150, 157, 156, 158, 112 a 72 dotazovaných vybralo čísla 155, 112, 158, 154, 150. Správně odpovědělo 81 % dotazovaných (Obrázek 32).

Na 8. otázku, jak budeš zacházet se zraněným, u kterého mohlo dojít díky úrazu k poranění páteře, odpovědělo 400 respondentů správně. 12 dotazovaných odpovědělo, že ho postaví na nohy a při chůzi ho budou podpírat. 46 dotazovaných odpovědělo: přetočím ho na břicho a 6 dotazovaných odpovědělo, že ho posadí na židli. Správně odpovědělo 86 % dotazovaných (Obrázek 33).

Na 9. otázku, jaké stavy bezprostředně ohrožují život, odpovědělo 456 respondentů správně. 6 dotazovaných odpovědělo, že rýma, kašel, nachlazení. 2 dotazovaní odpověděli nechutenství, bolest žaludku, malá spálenina. Správně odpovědělo 98 % dotazovaných (Obrázek 34).

Na 10. otázku, víš, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minuty u dospělého člověka, odpovědělo 176 respondentů správně. 88 dotazovaných odpovědělo 50 stlačení, 180 dotazovaných odpovědělo 70 stlačení a 20 dotazovaných odpovědělo 150 stlačení hrudníku. Správně odpovědělo 38 % dotazovaných. Výsledek je velmi významný. V této oblasti je vysoká neznalost (Obrázek 35).

Na 11. otázku, co uděláš, pokud zazní varovný signál "Všeobecná výstraha" a zjevně nejde o povodeň či zemětřesení, odpovědělo 382 respondentů správně. 12 dotazovaných odpovědělo – vyběhnu na ulici a zjišťuji, co se děje a na ulici zůstanu do příjezdu záchranářů. 52 dotazovaných odpovědělo, že vběhnou do nejbližší budovy a z okna volají o pomoc a 18 dotazovaných odpovědělo, že se ukryjí v budově, nechají otevřená okna a dveře, počkají na příjezd záchranářů. Správně odpovědělo 82 % dotazovaných (Obrázek 36).

Na 12. otázku, co je evakuace, odpovědělo 450 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli přesun na havárii zasažené místo. 8 dotazovaných odpovědělo příjezd záchranářů, 4 odpověděli dokumentace škod vzniklých při havárii. Správně odpovědělo celkem 97 % dotazovaných (Obrázek 37).

Na 13. otázku, která mimořádná událost je vyvolaná zejména negativním působením přírodních sil, odpovědělo 424 respondentů správně. 4 dotazovaní odpověděli havárie, 24 dotazovaných odpovědělo teroristický útok a 12 dotazovaných odpovědělo - hromadná dopravní nehoda. Správně odpovědělo celkem 91 % dotazovaných (Obrázek 38).

Na 14. otázku, co patří mezi možné příčiny mimořádných událostí, odpovědělo 108 respondentů správně. 28 dotazovaných odpovědělo, ztráta na majetku a škody na životním prostředí, 72 dotazovaných odpovědělo škody na životním prostředí a ztráta lidského zdraví a 256 dotazovaných odpovědělo, že živelní pohroma a ohrožení lidského života. Správně odpovědělo 23 % dotazovaných (Obrázek 39). Výsledek je velmi významný. V této oblasti je vysoká neznalost.

Na 15. otázku, jak po sobě následují stupně povodňové aktivity, odpovědělo 288 respondentů správně. 46 dotazovaných odpovědělo, že po sobě následují v pořadí stav pohotovosti, stav ohrožení, stav bdělosti, 94 dotazovaných odpovědělo, že po sobě

následují stav ohrožení, stav bdělosti, stav pohotovosti a 36 dotazovaných odpovědělo, že po sobě následují stav bdělosti, stav ohrožení, havárie. Správně odpovědělo 62 % dotazovaných (Obrázek 40).

Na 16. otázku, mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené protržením hráze, odpovědělo 280 respondentů správně. 54 dotazovaných odpovědělo letními lijáky, 92 dotazovaných odpovědělo jarním táním ledu a 38 dotazovaných odpovědělo zimními pohyby ker v korytech řek. Správně odpovědělo 60 % dotazovaných (Obrázek 41).

Na 17. otázku, co uděláš, když zůstane při povodni stát auto ve vodě a ty jsi uvnitř, odpovědělo 320 respondentů správně. 2 dotazovaní odpověděli, že v něm počkají do příjezdu policie, 78 dotazovaných odpovědělo, že v něm počkají do příjezdu hasičů a 64 dotazovaných odpovědělo, že utěsní okna a dveře a počkají v autě do doby, než voda opadne. Správně odpovědělo 69 % dotazovaných (Obrázek 42).

Na 18. otázku, jaké jsou základní složky integrovaného záchranného systému, odpovědělo 430 respondentů správně. 6 dotazovaných odpovědělo poštovní doručovatelky, řidiči autobusů, ministr zdravotnictví. 8 dotazovaných odpovědělo: prezident ČR, bezpečnostní technik, požární preventista a 20 dotazovaných odpovědělo policie ČR, Zdravotnická záchranná služba, starosta. Správně odpovědělo 93 % dotazovaných (Obrázek 43).

Na 19. otázku, „Všeobecná výstraha“ je název pro a Varovný signál, odpovědělo 338 respondentů správně. 56 dotazovaných odpovědělo, že je to nouzový signál, 16 dotazovaných odpovědělo, že je to výjimečný signál a 54 dotazovaných odpovědělo, že je to signál SOS. Správně odpovědělo 73 % dotazovaných (Obrázek 44).

Na 20. otázku, jakým způsobem jsou značeny únikové cesty, odpovědělo 388 respondentů správně. 52 dotazovaných odpovědělo červenými cedulkami s šipkami a 12 dotazovaných odpovědělo modrými cedulkami se symbolem červeného kříže a 12 dotazovaných odpovědělo žlutými cedulkami s křížem. Správně odpovědělo 84 % dotazovaných (Obrázek 45).

Na 21. otázku, co uděláš v případě velkého požáru, při kterém hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a životů, odpovědělo 368 respondentů správně. 21 dotazovaných odpovědělo, že se ho pokusí uhasit sami a pak zavolají hasiče. 10 dotazovaných

odpovědělo, že si toho nebudou všimnout a utečou a 65 dotazovaných odpovědělo, že zavolají hasiče a vrátí se do hořícího domu pro pejska. Správně odpovědělo 79 % dotazovaných (Obrázek 46).

Na 22. otázku, definuj požár, odpovědělo 314 respondentů správně. 128 dotazovaných odpovědělo, že je to proces, při kterém mezi sebou navzájem reagují hořlavá látka a oxidační prostředek. 12 dotazovaných uvedlo, že je to lidmi řízené a ohraničené hoření a 10 dotazovaných uvedlo, že je to proces, při kterém hoří pouze dřevo. Správně odpovědělo 68 % dotazovaných (Obrázek 47).

Na 23. otázku, co patří mezi vysoce hořlavé látky, odpovědělo 354 respondentů správně. 20 dotazovaných odpovědělo ropné produkty a kovy, 49 dotazovaných odpovědělo PVC a kyseliny a 41 dotazovaných uvedlo zemní plyn a kovy. Správně odpovědělo 76 % dotazovaných (Obrázek 48).

Na 24. otázku, co uděláš, pokud se nacházíš v budově, kde hoří a kterou již nelze opustit, odpovědělo 428 respondentů správně. 10 dotazovaných odpovědělo, že podlehnou panice a zmateně budou reagovat na vzniklou situaci a 14 dotazovaných uvedlo, že se uzavřou v utěsněné místnosti co nejbližší požáru a 12 dotazovaných uvedlo, že zablokují únikové cesty. Správně odpovědělo 92 % dotazovaných (Obrázek 49).

Na 25. otázku, proč zní každou první středu v měsíci ve 12:00 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin, odpovědělo 422 respondentů správně. 14 dotazovaných odpovědělo, že nás varují před nebezpečím. 23 dotazovaných uvedlo, že se svolávají hasiči na pravidelné cvičení a 5 dotazovaných odpovědělo, že se jedná o vyhlášení mimořádné události. Správně odpovědělo 91 % dotazovaných (Obrázek 50).

Na 26. otázku, co uděláš při evakuaci školy, odpovědělo 410 respondentů správně. 16 dotazovaných odpovědělo, že je to jedno s kým školu opouští. 24 dotazovaných odpovědělo, že se snaží opustit školu jako první a 14 dotazovaných odpovědělo, že opouští školu jen o přestávce. Správně odpovědělo 88% dotazovaných (Obrázek 51).

Na 27. otázku, co uděláš při otravě léky, odpovědělo 408 respondentů správně. 11 dotazovaných odpovědělo, že podají postiženému dostatek tekutin. 5 dotazovaných

odpovědělo, uloží postiženého do postele a nechají ho vyspat a 40 dotazovaných uvedlo, že u postiženého vyvolají zvracení a uloží ho do postele. Správně odpovědělo 88 % dotazovaných (Obrázek 52).

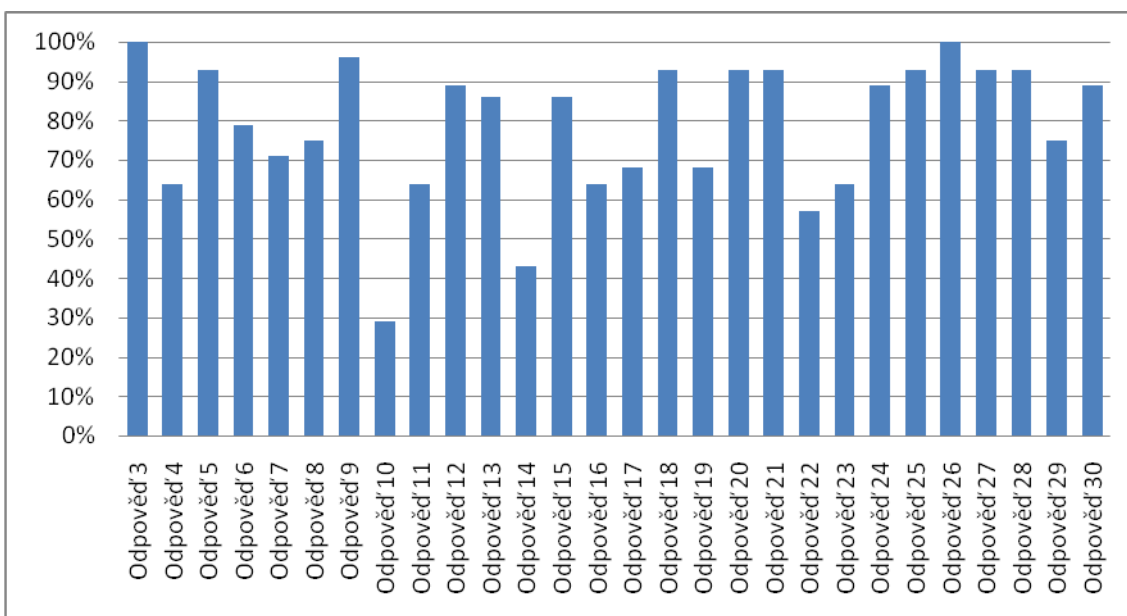
Na 28. otázku, co je potřeba udělat, je-li někdo zasažen proudem nízkého napětí, odpovědělo 420 respondentů správně. 14 dotazovaných odpovědělo, že ho vezmou za ruku a odvedou ho od elektrického proudu. 23 dotazovaných odpovědělo, že se pokusí nohou odstranit elektrické kabely a 7 dotazovaných odpovědělo, že přeruší slovní kontakt s postiženým. Správně odpovědělo 91 % dotazovaných (Obrázek 53).

Na 29. otázku, setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat, zajistím, aby si neublížil, odpovědělo 314 respondentů správně. 16 dotazovaných odpovědělo, že raději neudělají nic, 84 dotazovaných odpovědělo, že mu zajistí dostatek tekutin a 50 dotazovaných odpovědělo, že mu podají kostku cukru. Správně odpovědělo 68 % dotazovaných (Obrázek 54).

Na 30. otázku, tonoucí je v bezvědomí, co uděláš, odpovědělo 400 respondentů správně. 12 dotazovaných odpovědělo, že počkají, až začne sám dýchat a pak zavolá odbornou pomoc. 21 dotazovaných odpovědělo, že ho přikryjí dekou, aby mu nebyla zima a 31 dotazovaných odpovědělo, že ho budou bouchat do zad, aby vyplivl vodu, a odvedou ho k lékaři. Správně odpovědělo 86 % dotazovaných (Obrázek 55).

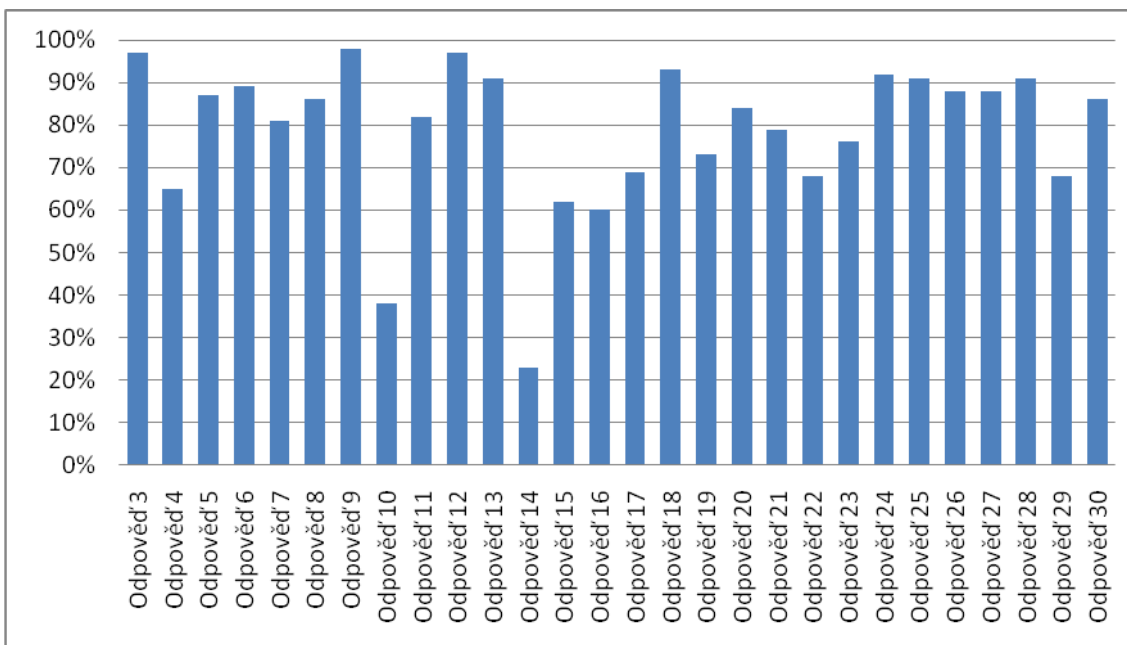
Celkový přehled odpovědí žáků základních škol (Obrázek 61).

Hypotéza 2: 70 % pedagogických pracovníků předává stanovené informace v oblasti ochrany obyvatelstva studentům, byla potvrzena. Po matematickém zpracování, tedy je konečná hodnota 78,69 %. Také ze statistického zpracování vyplývá, že znalosti žáků základních škol jsou statisticky významnější. Lze tedy říci, že pedagogičtí pracovníci předávají stanovené informace v oblasti ochrana obyvatelstva.



Obrázek 60 Přehled odpovědí pedagogických pracovníků v procentech

Zdroj: Vlastní výzkum



Obrázek 61 Přehled odpovědí žáků 2. stupně ZŠ v procentech

Zdroj: Vlastní výzkum

5 Závěr

V diplomové práci jsem se zabýval ochranou obyvatelstva v souvislosti se vzděláváním na základních školách. Snažil jsem popsat minulost i současnost v ochraně obyvatelstva především v České republice. Pedagogičtí pracovníci využívají příručky a pracují dle metodik, které jim jsou doporučeny.

Pro tuto práci byly stanoveny dvě hypotézy. Hypotéza, 1 - 70 % pedagogických pracovníků je připraveno k výuce v oblasti ochrany obyvatelstva, byla potvrzena. Hypotéza 2 – 70 % pedagogických pracovníků předává stanovené informace v oblasti ochrany obyvatelstva studentům, byla také potvrzena.

Při zkoumání a porovnávání výsledků výzkumu, jsem však odhalil nedostatky. První větší nedostatek vidím v odpovědích na otázku: jak zní siréna varující před mimořádnou událostí. Velký nedostatek vidím, v neznalosti: kolik stlačení hrudníku musíme provést za minutu u dospělého člověka. Dalším velikým nedostatkem byly odpovědi na otázku: co patří mezi možné příčiny mimořádných událostí. Při porovnání výsledků pedagogických pracovníků a žáků došlo v odpovědích k velké shodě. Jedná se tedy o to, že pedagogové předávají špatné informace žákům, ti si je špatně zapamatují.

Proto navrhuji: 1. provést rozsáhlejší výzkum v této oblasti. 2. provést doplnění ve vzdělávání pedagogických pracovníků se zaměřením na základní znalosti v oblasti ochrany obyvatelstva.

6 Seznam použitých zdrojů

(1) Vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

(2) Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, v platném znění (IZS)

(3) SMETANA Marek., *Humanitární pomoc při zvládnutí rozsáhlých mimořádných událostí*. 1. vydání, Vydalo Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7385-138-5.

(4) KRATOCHVÍLOVÁ Danuše., KRATOCHVÍLOVÁ Danuše. ml., FOLWARCZNY Libor., *Ochrana obyvatelstva*. 2. vydání, Vydalo Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2013. ISBN 978-80-7385-134-7.

(5) Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (krizový zákon).

(6) PROCHÁZKOVÁ, Dana. *Bezpečnost a krizové řízení*. 1. vydání. Praha: Police history, 2006. ISBN 80-86477-35-5.

(7) RICHTER, Rostislav. *Výkladový slovník krizového řízení*. 1. vydání. Praha: MV GŘ HZS ČR, 2010. ISBN 978-80-86640-54-9.

(8) Zákon č. 224/2015 Předpis č. 224/2015 Sb., zákon o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými směsmi a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií)

(9) Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění pozdějších předpisů

(10) CHLUBNA JOSEF. *Mezinárodní právo humanitární - příručka*

(11) FRÉDÉRIC DE MULINEM, *Příručka mezinárodního humanitárního práva pro ozbrojené síly*. Praha: Vydal Magnet-Press, 1991. ISBN 80-85434-30-X.

(12) MIKA J. OTAKAR., ZAHRADNÍČEK Pavel., ZEMAN Miloš., *Ochrana obyvatelstva, Malé kompendium ochrany obyvatelstva. Díl I*. 1. vydání, Jihlava: Vydala Vysoká škola polytechnická Jihlava, 2012. ISBN 978-80-87035-67-2.

(13) Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: http://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp_knihovna/zenevske_umluvy.pdf

(14) Zákon č. 82/1935, o ochraně a obraně proti leteckým útokům

(15) MARTÍNEK B., *Ochrana obyvatelstva I. skriptá*. Policejní akademie

(16) Vládní nařízení č. 83/1935, o živnosti výroby, opravy a prodeje plynových masek a jejich součástí, jakož i o jejich zkoušení, dovozu a vývozu

(17) Zákon č. 75/1938 Sb., jímž se doplňuje ustanovené § 5, odst. 1 zákona o ochraně a obraně proti leteckým útokům

(18) *Protiletecká ochrana obyvatelstva protektorátu Böhmen und Mähren (Luftschutz, 1939-45)* [online]. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: [http://www.fortifikace.net/ii sv v struktura protilet ochr.html/](http://www.fortifikace.net/ii_sv_v_struktura_protilet_ochr.html/)

(19) Zákon č. 60/1961 Sb., o obraně Československé socialistické republiky

(20) *Chronologická geneze civilní ochrany (obrany) Ochrana obyvatelstva v historii po současnost* [online]. [cit. 2016-01-27]. Dostupné z: http://www.hzsmsk.cs/sklad/kraoo/vyvoj_co.htm

(21) Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

(22) Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

(23) Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů

(24) Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, ve znění pozdějších předpisů

(25) Nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů

(26) Nařízení vlády č. 463/2000 Sb., o stanovení pravidel zapojování do mezinárodních záchranných operací, poskytování a přijímání humanitární pomoci a náhrad výdajů vynakládaných právníckými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva

(27) Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů, v platném znění (vodní zákon)

(28) Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

- (29) Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů
- (30) Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- (31) *Nová bezpečnostní strategie ČR, Společnost krizové připravenosti zdravotnictví* [online]. [cit. 2016-02-27]. Dostupné z: <http://www.skpz.cz/nova-bezpecnostni-strategie-cr/>
- (32) *Bezpečnostní strategie České republiky* Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, 2015, kolektiv autorů, Praha. ISBN 978-80-7441-005-5
- (33) KOLEŇÁK Ivan., *Ochrana obyvatelstva, Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>
- (34) *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.ba-s.cz/vseob/koncepce.html>
- (35) *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: http://www.mb-net.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.aspx?id_org=9629&id_dokumenty=25515
- (36) *Vyhodnocení stavu realizace Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015* [online]. [cit. 2016-02-25]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2013-s-vyhledem-do-roku-2020-503181.aspx>

- (37) *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030*. Praha: MV – GŘ HZS ČR. Praha 2013
- (38) *Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2015* [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://krizport.firebrno.cz/dokumenty/koncepce-ochrany-obyvatelstva-do-roku-2020-s-vyhledem-do>
- (39) BUREŠ Lubomír., SVITÁK Martin., *Integrovaný záchranný systém I*. 2007. České Budějovice: JU v Českých Budějovicích ZSF.
- (40) ŠAFR Gustav., *Integrovaný záchranný systém II*. 2007. České Budějovice: JU v Českých Budějovicích ZSF.
- (41) Zákon č. 320/2015 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zákon o hasičském záchranném sboru)
- (42) *Hlavní úkoly, Pardubický kraj Hasičský záchranný sbor České republiky* [online]. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly.aspx>
- (43) PROUZA Zdeněk., ŠVEC Jiří., *Zásady při radiační mimořádné události*. 1. vydání, Vydalo Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2008. ISBN 978-80-7385-046-3.
- (44) Zákon 374/2011 Sb., o zdravotní záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů
- (45) Zákon 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů (zákon o zdravotních službách)
- (46) Zákon 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

(47) ŠENOVSKÝ Michal., BALOG Karol., *Integrální bezpečnost*. 1. vydání, Vydalo Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2009. ISBN 978-80-7385-076-0.

(48) ŘEHÁK David., FOLWARCZNY Libor., *Východiska technického a organizačního zabezpečení ochrany obyvatelstva*. 1. vydání, Vydalo Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7385-117-0.

(49) FOLWARCZNY Libor., POKORNÝ Jiří., *Evakuace osob*. 1. vydání, Vydalo Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2006. ISBN 978-80-88663-492-0.

(50) ADAMEC Vilém., a kolektiv., *Ochrana před povodněmi a ochrana obyvatelstva*. 1. vydání, Vydalo Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství v Ostravě, 2012. ISBN 978-80-7385-118-7.

(51) Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon)

(52) PALÁN Zdeněk., *Lidské zdroje výkladový slovník*. 1. vydání, Praha: Vydala Academia, 2002. ISBN 80-200-0950-7.

(53) BARTÁK Jan., *Základní kniha lektora/trenéra*. Praha: Vydalo nakladatelství Votobia Praha, 2003. ISBN 80-7220-158-1.

(54) Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

(55) PRŮCHA Jan., *Moderní pedagogika*. 2. vydání, Praha: Vydalo nakladatelství Portál, s.r.o., 2002. ISBN 80-7178-631-4.

(56) VALIŠOVÁ Alena., KASÍKOVÁ Hana., a kolektiv., *Pedagogika pro učitele*. 1. vydání, Praha: Vydala Grad Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1734-0.

(57) KIRSCH Libor., Příprava školní mládeže v České republice na mimořádné události [online]. [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/priprava-skolni-mladeze-v-ceske-republice-na-mimoradne-udalosti>

(58) MARTÍNEK Bohumír., LINHART Petr., a kolektiv., *Ochrana člověka za mimořádných událostí. Příručka pro učitele základních a středních škol* 2. vydání, Praha: Vydalo MV GŘ HZS ČR, 2003. ISBN 80-86640-08-6.

(59) MIKULKA Bohdan., MIKULKA Štěpán., PIŇOS Miroslav., *Výchova dětí v oblasti požární ochrany. Příručka pro učitele základních a speciálních škol*. 1. vydání, Praha: Vydalo MV GŘ HZS ČR, 2003. ISBN 80-86640-21-3.

(60) Upravený Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání platný od 1.9.2013 [online]. [cit. 2016-03-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/upraveny-ramcovy-vzdelavaci-program-pro-zakladni-vzdelavani>

7 Seznam obrázků

Obrázek 1 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 4	45
Obrázek 2 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 5	45
Obrázek 3 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 6	46
Obrázek 4 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 7	46
Obrázek 5 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 8	47
Obrázek 6 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 9	47
Obrázek 7 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 10	48
Obrázek 8 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 11	48
Obrázek 9 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 12	49
Obrázek 10 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 13	49
Obrázek 11 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 14	50
Obrázek 12 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 15	50
Obrázek 13 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 16	51
Obrázek 14 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 17	51
Obrázek 15 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 18	52
Obrázek 16 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 19	52
Obrázek 17 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 20	53
Obrázek 18 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 21	53
Obrázek 19 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 22	54
Obrázek 20 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 23	54
Obrázek 21 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 24	55
Obrázek 22 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 25	55
Obrázek 23 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 27	56
Obrázek 24 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 28	56
Obrázek 25 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 29	57
Obrázek 26 Grafické vyhodnocení výsledků pedagogických pracovníků otázka č. 30	57
Obrázek 27 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 2.....	58
Obrázek 28 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 3.....	59
Obrázek 29 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 4.....	59
Obrázek 30 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 5.....	60

Obrázek 31 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 6.....	60
Obrázek 32 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 7.....	61
Obrázek 33 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 8.....	61
Obrázek 34 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 9.....	62
Obrázek 35 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 10.....	62
Obrázek 36 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 11.....	63
Obrázek 37 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 12.....	63
Obrázek 38 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 13.....	64
Obrázek 39 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 14.....	64
Obrázek 40 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 15.....	65
Obrázek 41 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 16.....	65
Obrázek 42 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 17.....	66
Obrázek 43 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 18.....	66
Obrázek 44 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 19.....	67
Obrázek 45 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 20.....	67
Obrázek 46 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 21.....	68
Obrázek 47 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 22.....	68
Obrázek 48 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 23.....	69
Obrázek 49 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 24.....	69
Obrázek 50 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 25.....	70
Obrázek 51 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 26.....	70
Obrázek 52 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 27.....	71
Obrázek 53 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 28.....	71
Obrázek 54 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 29.....	72
Obrázek 55 Grafické vyhodnocení výsledků žáků 2. stupně ZŠ otázka č. 30.....	72
Obrázek 56 Polygon empirického rozdělení absolutních četností ped. pracovníků.....	75
Obrázek 57 Polygon empirického rozdělení kumulativních četností ped. pracovníků	75
Obrázek 58 Polygon empirického rozdělení absolutních četností žáků 2. stupně ZŠ	79
Obrázek 59 Polygon empirického rozdělení kumulativních četností žáků 2. stupně ZŠ	79
Obrázek 62 Přehled odpovědí pedagogických pracovníků v procentech.....	93
Obrázek 63 Přehled odpovědí žáků 2. Stupně ZŠ v procentech.....	93

8 Přílohy

Příloha A Dotazník pro základní školy v oblasti ochrany obyvatelstva

Příloha A Dotazník pro základní školy v oblasti ochrany obyvatelstva

1. Do které základní školy chodíte, napiš adresu (např. ZŠ Okružní 12, Třeboň)?

.....

2. Do kterého ročníku chodíte?

- A) 7
- B) 8
- C) 9
- D) jiné

3. Co je evakuační plán?

- A) Plán únikových cest a východů.
- B) Plán městské hromadné dopravy.
- C) Plán ředitele školy na mimoškolní akce.
- D) Plán města.

4. Jak zní siréna varující před mimořádnou událostí?

- A) Kolísavým tónem 140 vteřin
- B) Kolísavým tónem 20 vteřin.
- C) Rovným tónem 140 vteřin.
- D) Rovným tónem 20 vteřin.

5. Jaké mimořádné události mohou způsobit lidé?

- A) Mimořádné prázdniny, fotbalový zápas a chytání ryb.
- B) Stávka, koncert populární skupiny a pád horolezce ze skály.
- C) Hromadné dopravní nehody, teroristické útoky a ekologické havárie.
- D) Sněhové bouře, záplavy, pád meteoritu.

6. Co zahrnuje resuscitace?

- A) Zajištění tepla, tekutin a těšících prostředků.
- B) Podložení nohou, zaklonění hlavy a zajištění, aby měl postižený otevřené oči.
- C) Zajištění průchodnosti dýchacích cest, nepřímou masáž srdce, umělé dýchání.
- D) Komunikování s postiženým, otočení ho na bok, zajištění tekutin.

7. Vyber skupinu, kde jsou všechna čísla tísňového volání správná.

- A) 113, 155, 159, 150, 158
- B) 150, 157, 156, 158, 112
- C) 155, 112, 158, 154, 150
- D) 156, 112, 158, 150, 155

8. Jak budeš zacházet se zraněným, u kterého mohlo dojít díky úrazu k poranění páteře?

- A) Pokud možno s ním nebudu vůbec hýbat.
- B) Postavím ho na nohy a při chůzi ho budu podpírat.
- C) Přetočím ho na břicho.
- D) Posadím ho na židli.

9. Jaké stavy bezprostředně ohrožují život?

- A) Rýma, kašel, nachlazení.
- B) Bolest hlavy, zlomená ruka, výron.
- C) Zástava dechu, bezvědomí, masivní krvácení.
- D) Nechutenství, bolest žaludku, malá spálenina.

10. Víš, kolik stlačení hrudníku musíš provést za minuty u dospělého člověka?

- A) 50
- B) 70
- C) 100
- D) 150

11. Co uděláš, pokud zazní varovný signál "Všeobecná výstraha" a zjevně nejde o povodeň či zemětřesení?

- A) Vyběhnu na ulici a zjišťuji, co se děje. Na ulici zůstanu do příjezdu záchranářů.
- B) Vběhnu do nejbližší budovy a z okna volám o pomoc.
- C) Ukryji se v nejbližší budově, zavřu a utěsním okna a dveře, poslouchám rádio nebo televizi, respektuji pokyny záchranářů.
- D) Ukryji se v budově, nechám otevřená okna a dveře, počkám na příjezd záchranářů.

12. Evakuace je:

- A) Přesun na havárii zasažené místo.
- B) Neprodlené a rychlé přemístění osob z místa zasaženého mimořádnou událostí.
- C) Příjezd záchranářů.
- D) Dokumentace škod vzniklých při havárii.

13. Která mimořádná událost je vyvolaná zejména negativním působením přírodních sil?

- A) Havárie.
- B) Teroristický útok.
- C) Hromadná dopravní nehoda.
- D) Zemětřesení.

14. Mezi možné příčiny mimořádných událostí patří:

- A) Ztráty na majetku a škody na životním prostředí.
- B) Selhání lidí a působení přírodních sil.
- C) Škody na životním prostředí a ztráta lidského zdraví.
- D) Živelní pohroma a ohrožení lidského života.

15. Jak po sobě následují stupně povodňové aktivity?

- A) Stav pohotovosti, stav ohrožení, stav bdělosti.
- B) Stav ohrožení, stav bdělosti, stav pohotovosti.
- C) Stav bdělosti, stav pohotovosti, stav ohrožení.
- D) Stav bdělosti, stav ohrožení, havárie.

16. Mezi zvláštní povodně patří povodně způsobené:

- A) Letními lijáky.
- B) Jarním táním ledu.
- C) Protržením hráze.
- D) Zimními pohyby ker v korytech řek.

17. Zůstane-li při povodni auto stát ve vodě a ty jsi uvnitř, co uděláš?

- A) Počkám v něm do příjezdu policie.
- B) Ihned auto opustím.
- C) Počkám v něm do příjezdu hasičů.
- D) Utěsním okna a dveře a počkám v autě do doby, než voda opadne.

18. Základní složky integrovaného záchranného systému jsou:

- A) Poštovní doručovatelky, řidiči autobusů, ministr zdravotnictví.
- B) Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR, Jednotky požární ochrany, Zdravotnická záchranná služba.
- C) Prezident ČR, bezpečnostní technik, požární preventiva.
- D) Policie ČR, Zdravotnická záchranná služba, starosta.

19. „Všeobecná výstraha“ je název pro:

- A) Nouzový signál.
- B) Výjimečný signál.
- C) Varovný signál.
- D) SOS signál.

20. Jakým způsobem jsou značeny únikové cesty?

- A) Červenými cedulkami s šipkami.
- B) Modrými cedulkami se symbolem červeného kříže.
- C) Zelenými cedulkami se šipkami a s postavou člověka.
- D) Žlutými cedulkami s křížem.

21. V případě velkého požáru, při kterém hrozí bezprostřední ohrožení zdraví a životů:

- A) Pokusím se ho uhasit sám a pak teprve zavolám hasiče.
- B) Odejdu do bezpečné vzdálenosti, přivolám pomoc dospělé osoby nebo sám ohlásím požár hasičům.
- C) Nevšímám si ho, uteču a nikomu nic neřeknu.
- D) Zavolám hasiče a vrátím se do hořícího domu pro pejska.

22. Definuj požár.

- A) Je to proces, při kterém mezi sebou navzájem reagují hořlavá látka a oxidační prostředek.
- B) Nekontrolovatelné a nežádoucí hoření.
- C) Lidmi řízené a ohraničené hoření.
- D) Je to proces, při kterém hoří pouze dřevo.

23. Mezi vysoce hořlavé látky patří (vyber celou správnou odpověď):

- A) Ropné produkty a kovy.
- B) PVC a kyseliny.
- C) Ropné produkty a metan.
- D) Zemní plyn a kovy.

24. Pokud se nacházíš v budově, kde hoří a kterou již nelze opustit:

- A) Podlehnu panice a zmateně reaguji na vzniklou situaci.
- B) Uzavřu se v utěsněné místnosti co nejbliže k požáru.
- C) Uzavřu se v místnosti co nejdále od požáru, utěsním dveře a upozorním záchranáře na svoji přítomnost v budově.
- D) Zablokuji únikové cesty.

25. Proč zní každou první středu v měsíci ve 12.00 hodin sirény nepřerušovaným tónem po dobu 140 vteřin?

- A) Varují nás před nebezpečím.
- B) Jedná se o zkoušku, zda všechny sirény fungují.
- C) Svolávají hasiče na pravidelné cvičení.
- D) Jedná se vyhlášení mimořádné události.

26. Při evakuaci školy:

- A) Je jedno, kdo s kým školu opouští.
- B) Opouští žáci školu společně se svým učitelem, aby byl přehled o všech osobách.
- C) Snažím se opustit školu jako první.
- D) Opouští žáci školu jen o přestávce.

27. Co uděláš při otravě léky?

- A) Podám postiženému dostatek tekutin.
- B) Uložím postiženého do postele a nechám ho vyspat.
- C) Ihned přivolám lékařskou pomoc a pokusím se zjistit druh léků, které otravu způsobily.
- D) Vyvolám u postiženého zvracení a uložím ho do postele.

28. Je-li někdo zasažen proudem nízkého napětí, co je potřeba udělat?

- A) Vezmu ho za ruku a odvedu ho od elektrického proudu.
- B) Pokusím se nohou odstranit elektrické kabely.
- C) Přeruším kontakt postiženého s elektrickým proudem, nejlépe vypnutím hlavního jističe.
- D) Přeruším slovní kontakt s postiženým.

29. Setkáš-li se s člověkem, který má epileptický záchvat:

- A) Raději neudělám nic.
- B) Zajistím mu dostatek tekutin.
- C) Zajistím, aby si neublížil.
- D) Podám mu kostku cukru

30. Tonoucí je v bezvědomí. Co uděláš?

- A) Počkám, až začne sám dýchat a pak zavolám odbornou pomoc.
- B) Ihned zahájím resuscitaci a zavolám odbornou pomoc.
- C) Přikryji ho dekou, aby mu nebyla zima.
- D) Budu ho bouchat do zad, aby vyplívl vodu, a odvedu ho k lékaři.